

Slovenski čebelar

7-8

Letnik LXXXII - Leto 1990

Slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 7-8

1. julij

letnik 92

VSEBINA

Janez Mihelič: Dvanajsto republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev je bilo v Ljubljani	193
Janez Firm: Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu	197
Janez Poklukar: Vzreja matic v Sloveniji ..	199
Ivan in Stanislav Vener: Nov način čebelarjenja z LR panjem	201
Ivan Krajnc: Čebelji piki	204

IZ TUJE LITERATURE

B. Tesla: Koliko prostora potrebujemo za zalego?	206
Jože Rihar: Uporaba čebel za oprasovanje v ZDA	207
Janko Božič: Vpliv prevažanja na orientacijo čebel	208
S. Cobey, T. Lawrence: Model množične odbire	210

APITERAPIJA

Andrej Dvoršak: Med v ljudskem zdravilstvu	210
Andrej Dvoršak: Med – zbir mineralov in vitaminov za boljše počutje	212
Bojana Milkovič: Uporaba propolisa za inhalacijo	213

MNENJA IN ODGOVORI

Dragi Haložan!	214
----------------------	-----

KAJ SO PISALI NEKOČ

Avgust Bukovec: Naše panjske končnice ..	215
Andrej Dvoršak: Čebele v koranu	218
Franc Kuhelnik: Aktualni problemi čebelarjenja	219
Roger Morse: Spretnost pri vzreji matic ...	219
Janko Božič: Zaplesala je umetna čebela ..	220

KOTIČEK ZA MLADE KROŽKARJE

Marko in Tine Vencelj: Mladi čebelarji v Trebnjem	220
Jože Šimonka: Čebele na lendavski osnovni šoli	221

IZ ŽIVLJENJA NAŠIH ORGANIZACIJ

Mentor: Dejavnost čebelarjev ČD Trebnje	222
Tone Jakše: Čebelarski dan v Šentjerneju	222

OSMRTNICE

MALI OGLASI – OBVESTILA

CONTENTS

J. Mihelič: 12 th Republic Meeting and Contents of young beekeepers was in Ljubljana	193
J. Firm: Beekeeper's occupations in July and August	197
J. Poklukar: Commercial Queen rearing in Slovenia	199
I.S. Vener: A new method of beekeeping with LR Hive	201
I. Krajnc: Bees sting	204

FROM FOREIGN BEEKEEPING NEWSPAPERS

B. Tesla: How many combs need bee colony for brood rearing?	206
J. Rihar: Pollination of agricultural crops in USA	207
J. Božič: Influence of moving bees to theirs orientation	208
S. Cobey, T. Lawrence: A model of mass selection of bees	210

APITHERAPY

A. Dvoršak: Honey in the folk medicine	210
Honey – collection of minerals and vitamins	212
B. Milkovič: Propolis is also used for inhalation	213

OPINIONS AND ANSWERS

Dear Haložan	214
--------------------	-----

A. Bukovec: Our colorful designs of Slovene Hives	215
A. Dvoršak: The Bees in the Koran	218
F. Kuhelnik: Present problems of beekeeping	219
R. Morse: Dextrous in Queen rearing	219
J. Božič: Artificial bee is dancing	220

FOR YOUNG BEEKEEPERS

M. Vencelj: Young beekeepers from Trebnje	220
J. Šimonka: Beekeeping circle in the Lendava school	221

FROM THE SOCIETY LIFE

From the activity of the Beekeeping Society Trebnje	220
T. Jakše: Beekeeping Exhibition in Šentjernej	222

OBITUARIES

NEWS

SMALL ADVERTISEMENTS

Slika na naslovni strani:

Naš redni sodelavec Pavle Zaletel pri svojih ljubljankah.

Mladi čebelarji – tekmovalci iz OŠ Padlih borcev Žiri so se z mentorjem veselili prvega mesta v srednji in višji skupini.

DVANAJSTO REPUBLIŠKO SREČANJE IN TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV JE BILO V LJUBLJANI

prof. Janez MIHELIC

Da se nam za obstoj čebelarstva ni potrebno bati, vsaj kar se tiče mladih čebelarjev, ki bodo nadaljevali delo svojih dedov in očetov, nas je prepričalo zadnje srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev, ki je bilo 12. maja 1990 v Ljubljani na Osnovni šoli Danile Kumar. Tega praznika mladih čebelarjev se je namreč zopet udeležilo veliko število mladih in navdušenih čebelarjev. Verjetno se niti ne zavedamo dovolj, kako veliko delo opravljajo mentorji čebelarjenja. Prepričan sem, da bo veliko bodočih uspešnih čebelarjev, mogoče celo poklicnih, prav iz vrst današnjih krožkarjev.

Tekmovanja se je udeležilo sedeminosemdeset ekip, v vsaki ekipi pa sta bila dva tekmovalca. Skupaj z mentorji, organizatorji, spremljevalci, gosti in tekmovalci se je tekmovanja udeležilo okoli tristo petdeset udeležencev. Učitelji in vodstvo šole so prijazno sprejeli medse množico mladih čebelarjev, ki je že nestrpnost pričakovala, da se pomeri med seboj v znanju o čebe-

larstvu. Seveda so se ob prihodu najprej okrepčali v šolski jedilnici.

Letošnje srečanje in tekmovanje je bilo že dvanajsto po vrsti in že drugič v Osnovni šoli Danile Kumar v Ljubljani. Organizator je bila Zveza čebelarskih društev Slovenije, glavni pokrovitelj tekmovanja pa je bilo, podjetje Medex iz Ljubljane, ki je nosila tudi glavno finančno breme organizacije tekmovanja. Za prve tri uvrščene ekipe v vsaki skupini sta nagrade prispevali delovni organizaciji Medex in Hmezad Celeia – čebelarstvo. V obliki donatorstva je prispevke za darila in pogostitev udeležencev prispevalo še več slovenskih delovnih organizacij. Vse udeležence je pozdravil in jim predstavil nekoliko spremenjen način tekmovanja tajnik ZČDS Milan Runtas. Nato je mlade čebelarje in ostale nagovoril predstavnik glavnega pokrovitelja tekmovanja, direktor podjetja Medex Aleš Mižigoj. Med drugim je mlade čebelarje spodbudil, naj ne obupajo zaradi trenutne krize, ki je po njego-

Mentorji so ob vходу v šolo najprej prijavili tekmovalne ekipe.

vem mnenju začasna, naj vztrajajo in čebelarijo še naprej.

Poudaril je pomen čuvarja okolja, ki mora biti tudi za čebelarje prva skrb, saj brez čistega okolja tudi čebelarjenje ni mogoče. Povsod po svetu, predvsem pa v razvitem delu, vedno večji pomen dajejo zdravi hrani. Na koncu jim je zaželel veliko tekmovalnih in čebelarstvih uspehov. Za njim pa je spregovoril predsednik Zveze čebelarstvih društev Slovenije inž. Marjan Skok. Ugotovil je, da pomanjkanje denarja in splošna kriza negativno vplivata tudi na delo krožkov, ki ponekod delujejo le po zaslugi velikega prizadevanja mentorjev, ki opravljajo izredno pomembno poslanstvo in katerim gre vsa zahvala za opravljeno

V imenu glavnega pokrovitelja podjetja Medex je vse prisotne pozdravil direktor Aleš Mižigoj.

delo. Za sodelovanje se je zahvalil tudi direktorju podjetja Medex in vodstvu OŠ Danile Kumar, mentorjem in tekmovalcem pa zaželel še veliko uspehov pri delu. Nekaj pozdravnih besed je udeležencem spregovoril tudi predstavnik bežigradskih čebelarjev, kjer je tudi sedež OŠ Danile Kumar in v kateri že deseto leto deluje čebelarstveni krožek omenjenega društva, inž. Dušan Kresal. Zaželel jim je, da bi pridobljeno znanje tudi kasneje stalno izpopolnjevali in koristno uporabljali.

Po uvodnem delu je za tekmovalce nastopil najpomembnejši del, to je izpolnjevanje testnih pol z vprašanji. Tekmovalci so se razdelili v nižjo, srednjo in višjo skupino. Za tekmovalce je bilo dvajset minut časa. Večina je že pred iztekom roka odgovorila na vsa vprašanja. No, točkovanje pravih in nepravilnih odgovorov pa je pokazalo, katere ekipe so bile najboljše pripravljene.

Medtem ko je komisija seštevila točke, so udeleženci pogostili z obilnim in okusnim kosilom, ki so ga pripravili v šoli. Po kosilu so mladi tekmovalci spremljali še tekmo v košarki in si ogledali videokasete o čebelarstvu.

Med tekmovalstvom so se mentorji zbrali na posvetu in se pogovorili s predsednikom komisije za čebelarstvo naraščaj pri ZČDS Brunom Krištofom in predsednikom ZČDS Marjanom Skokom. Predloge mentorjev lahko strnemo v nekaj ugotovitev: Želijo si, da bi na naslednjem tekmovalstvu razdelili tudi več manjših nagrad in da bi mentorje seznanili z napakami, ki jih delajo mladi

Mladim tekmovalcem sta zaželela veliko sreče tudi predsednik ZČDS Marjan Skok (levo) in predstavnik bežigrjskih čebelarjev Dušan Kresal.

čebelarji na tekmovanju. To naj bi storili s posebno analizo, ki naj bi jo dobili vsi udeleženci tekmovanja skupaj z anketnim listom o možnih načinih tekmovanja. Pripomnili so še, da bi morali objaviti rezultate tekmovanja za vse sodelujoče ekipe.

Glede prihodnjega, trinajstega, tekmovanja pa so se dogovorili, da bo v Lovrencu na Pohorju, in sicer v okviru praznovanja 900-letnice kraja.

Bodoči organizatorji so zagotovili, da s prenočišči ne bo težav in da jih bodo preskrbeli, tako da tudi pomisleki zaradi oddaljenosti niso povsem upravičeni, še posebno, ker je večina slovenskih čebelarških krožkov v severovzhodni Sloveniji.

Seveda so vsi težko čakali na zaključek tekmovanja, na razglasitev rezultatov. Velika večina ekip je dosegla dobre rezultate, kljub temu pa so bili nekateri le boljši od

drugih. V skupinah, kjer so nekatere ekipe pri vrhu dosegle enako število točk, so posamezne nagrade izžrebali tekmovalci sami.

Kljub nekaterim dvomom v nekoliko spremenjen način tekmovanja so bili tekmovalci s spremembami zadovoljni in nanje niso imeli pripomb. Seveda bi bilo zanimivo, če bi tekmovali še v praktičnih nalogah, npr. v žičenju satnikov ipd. O tem se bodo pomenili člani komisije za čebelarški naraščaj pri ZČDS.

Po ocenah vseh prisotnih je tudi dvanajsto srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev lepo uspelo, za kar gre zahvala vsem, še posebno pa glavnemu pokrovitelju, podjetju Medex iz Ljubljane.

Rezultati, ki so jih dosegle posamezne ekipe, pa so naslednji:

Jedilnica šole je bila pretesna za številne udeležence.

Posvet mentorjev je tudi že postal del tekmovanja.

NIŽJA SKUPINA (možnih 30 točk)

1. OŠ Janka Padežnika, Maribor	30 točk
OŠ Levstikove brigade, Skofljica	30 točk
OŠ Bogdana Tušeka, Miklavž	30 točk
4. OŠ Dušana Flisa, Hoče	29 točk
OŠ Oskarja Kovačiča, Lavrica	29 točk
OŠ Franja Goloba, Prevalje	29 točk
7. OŠ II. grupe odredov, Mozirje	28 točk
OŠ Bratov Štrafela, Markovci	28 točk
OŠ Staneta Žagarja, Kranj	28 točk
10. OŠ Karla Destovnika Kajuha	27 točk
OŠ Prve pohorske čete	27 točk
OŠ Padlih prvoborcev, Žiri	27 točk
OŠ Heroja Milke Kerin	27 točk
14. OŠ Gustava Šiliha, Sentilj	26 točk
OŠ Antona Aškerca, Rimske Toplice	26 točk
OŠ Dobrovnik	26 točk
17. OŠ Jurija Dalmatina	25 točk
OŠ Ivana Novaka-Očka	25 točk
OŠ Frankolovo	25 točk
OŠ 25. maj, Kapeljski vrh	25 točk

OŠ Dr. Franja Žgeča, Dornava	25 točk
22. OŠ Janka Glazerja, Ruše	24 točk
23. OŠ Primoža Trubarja, Laško	23 točk
OŠ Antona Aškerca, Sedraž	23 točk
25. OŠ Horjul	22 točk
OŠ Boštanj, Boštanj	22 točk
27. OŠ Malečnik	21 točk
OŠ Šercerjeve brigade, Lovrenc na Pohorju	21 točk
29. OŠ Jožeta Kerenčiča, Gornja Radgona	18 točk
30. OŠ Primoža Trubarja, Velike Lašče	18 točk
31. ŠD Cerkvenjak (OŠ Ivan Jurančič)	17 točk
32. OŠ Ljube Šercer, Ig	16 točk
33. OŠ Velika Nedelja	13 točk
OŠ Borisa Vinerja	13 točk
35. OŠ Lackovega odreda, Kaminca	12 točk

SREDNJA SKUPINA (možnih 62 točk)

1. OŠ Padlih prvoborcev, Žiri	57 točk
2. OŠ Janka Padežnika, Maribor	56 točk

V razredih je bilo »vroče« ...

Vrhunec tekmovanja pa je vedno objava rezultatov in razdelitev nagrad.

Ko so nagrade razdeljene, napetost med mladimi tekmovalci popusti.

3. OŠ Franja Goloba, Prevalje	54 točk	30. OŠ Ljuba Šercerja, Ig	39 točk
OŠ Ivana Novaka-Očka	54 točk	31. OŠ Draga Lugačiča, Lendava	37 točk
OŠ Karenčičevih, Pesnica	54 točk	OŠ Spodnja Poljskava	37 točk
OŠ Bogdana Tuška, Miklavž	54 točk	33. OŠ Horjul	36 točk
7. OŠ II. grupe odredov, Mozirje	52 točk	OŠ Danile Kumar, Ljubljana	36 točk
OŠ Janka Glazerja, Ruše	52 točk	35. OŠ Primoža Trubarja, Velike Lašče	35 točk
OŠ Franja Žgeča, Dornava	52 točk	36. OŠ Borisa Pinterja, Zreče	33 točk
OŠ Jurija Dalmatina, Krško	52 točk	37. OŠ Lackovega odreda, Kamnik	31 točk
11. OŠ Dušana Flisa, Hoče	51 točk	38. OŠ Ivana Jurančiča, Cerkevjenjak	30 točk
12. OŠ Prosenjakovci	50 točk	39. OŠ Velika Nedelja	29 točk
OŠ Karla Destovnika Kajuha	50 točk	OŠ Dragotina Ketteja, Ilirska Bistrica	29 točk
14. OŠ Franja Vrunča, Slovenj Gradec	49 točk		
OŠ XI. SNOB Miloša Zidanška, Šmartno pri Slovenj Gradca.	49 točk		
OŠ Antona Aškerca, Rimske Toplice	49 točk		
OŠ Staneta Žagarja, Kranj	49 točk		
18. OŠ Rapa Iršiča, Mislinja	48 točk		
OŠ Sava Kladnika, Sevnica	48 točk		
OŠ Prve pohorske čete	48 točk		
21. OŠ Veljka Vlahoviča	46 točk		
OŠ Bratov Štrafela, Markovci	46 točk		
23. OŠ Malečnik	45 točk		
24. OŠ Jožeta Kerenčiča, Gornja Radgona	43 točk		
25. OŠ Šercerjeve brigade, Lovrenc na Pohorju	41 točk		
OŠ Majšperk	41 točk		
27. OŠ Stična	40 točk		
OŠ 25. maj, Kapela	40 točk		
OŠ Levstikove brigade, Škofljica	40 točk		

VIŠJA SKUPINA (možnih 64 točk)

1. OŠ Padlih pvoborcev, Žiri	55 točk
2. OŠ dr. Franja Žgeča, Dornava	54 točk
OŠ Jurija Dalmatina, Krško	54 točk
4. OŠ Janka Padežnika, Maribor	53 točk
5. OŠ Šercerjeve brigade, Lovrenc na Pohorju	52 točk
6. OŠ Sava Kladnika, Sevnica	50 točk
Srednja kmetijska šola, Ptuj	50 točk
8. OŠ Druge grupe odredov, Mozirje	49 točk
9. OŠ Karela Destovnika Kajuha	46 točk
10. OŠ Franja Goloba, Prevalje	43 točk
11. OŠ Bratov Štrafela, Markovci	40 točk
12. OŠ Dragotina Ketteja, Ilirska Bistrica	34 točk

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JULIJU IN AVGUSTU

JANEZ FIRM

Julij in avgust sta najbolj suha in vroča meseca leta, ko navadno usahnejo skoraj vsi viri medicinine. Izjema so le področja z gozdno pašo na hoji ter jesenska resa in žepek v Liki, Primorju in v Dalmaciji. Če paše ni ali če čebel dražilno ne krmimo, matice prepopolvijo obseg zaleganja. To pa je slab začetek novega čebelarskega leta, ki se prične avgusta, predpriprava nanj pa je že julija oz. po zaključku medenja. Vedeti moramo: Kolikor zalege bo v panjih konec avgusta in kolikor bo ta zdrava, toliko

močne bodo družine spomladi in toliko koristi bomo naslednje leto imeli od njih! Da pa bodo matice v začetku avgusta intenzivno zalegale, moramo z dražilnim krmiljenjem pričeti takoj po odvzemu medu, če v naravi ni paše. Znano je, da matice po sončnem obratu 21. junija v celoti ne obnovijo obsega zaleganja, če ta pade, še posebno če so zaradi premajhnih zalog medu v gnezdu in brezpašja ti padci hudi. To preprečimo s primernim dražilnim krmiljenjem. Družinam ves čas brezpašja

Roj lahko naredi čebelarju veliko preglavic!

pokladamo pol do en liter redkega sladkornega sirupa vsak ali vsak drugi dan. Pitalnike lahko napolnimo tudi z ledencem, z zmesjo sladkorja in medu v razmerju 10 : 0,5–1, ali pa suh sladkor zalijemo z vodo in dodamo žlico medu, da čebelam diši in ga ne iznašajo ven. S topljenjem sladkornih kristalov smo zaposlili nezaposlene pašne čebele, ki bi sicer brez koristne odmrle, družine pa ohranili v delovnem razpoloženju, tako da le počasi številčno nazadujejo.

Zdaj je tudi še čas za zadnjo menjavo matic, združevanje šibkih družin, predvsem pa za korenit poseg proti varozi. Enako pomembno, kot je količina zalege, je tudi zdravje le–te. Ta bo zdrava in neprizadeta, če bomo pravočasno zatrli varoo. Najprimernejši čas za to je sredina julija, če smo že iztočili in če v naravi ni toliko paše, da bi ostanki zdravila prišli v medišče. Odkar je na tržišču fluvalinat, nismo več v zadregi, kako temeljito opraviti z varoo. Skoraj vsi čebelarji bodo posegli po tem učinkovitem zdravilu, saj je za sedaj najcenejše, naj-

učinkovitejše in za uporabo najpreprostejše. Pri njegovi uporabi se predvsem držimo napotkov proizvajalca. Omenil bi le to, da moramo zdravilo vstaviti v panj tako, da ga čebele zanesljivo lahko oblezejo po vsej površini, in ga po štirih, petih tednih obvezno odstraniti iz panja in uničiti. Ne bo odveč, če ob vstavitvi zdravila v nekaj bolj napadenih ali naključno izbranih panjev vstavimo testni vložek z mrežo, da preverimo napadenost čebel z varoo in učinkovitost zdravila. Če štirinajst dni po vstavitvi zdravila še vedno opazimo na čebelah in zalegi znatno število varoe, bodimo pozorni. V tem primeru je bilo zdravilo slabo, čebele so ploščico propolizirale ali pa smo ga vstavili tako, da ni bilo dovolj v stiku s čebelami. Takoj bomo morali ponovno ukrepati.

Prevešanje zalege v AŽ in menjava naklad pri nakladnih panjih proti koncu julija navadno ni več potrebna, saj matice zalegajo že toliko manj, da je za zalego dovolj prostora le v eni etaži. Pri nakladnih panjih je prav, če konec julija nakladdo z matico postavimo na podnico ter matico omejimo z maticno rešetko. Tako bo gnezdo in kasneje zimska gruča v spodnji nakladi, zimska zaloga pa bo v glavnem v drugi nakladi. Iz plodišč vseh vrst panjev odstranimo vse nezaležene, trotovske in slabe sate v medišča ali omare, ki jih zaradi večše redno žveplamo. V drugi polovici avgusta prenehamo z dražilnim krmljenjem, saj matice ne reagirajo več nanj, in pričnemo z izdatnejšim dopolnilnim krmljenjem. Če smo prej krmili z redkim sladkornim sirupom ali trdim sladkorjem, zdaj to opustimo in preidimo na gosti sirup v razmerju 3 : 2 v korist sladkorja. Krmili bomo redno vsak ali vsak drugi dan 1–2 litra sirupa, le v oddaljene čebelnjake dodamo manjkrat večje količine naenkrat. Še bolj kot na redno krmljenje moramo paziti, da v brezpašju ne izzovemo ropa. Če se ta zares prične in ga ne opazimo pravi čas, smo lahko v dnevu ali dveh tudi ob vse čebele! Zato ne polivajmo, krmimo le zvečer ali ob dežju in le toliko, da čebele vse pojedjo do jutra.

VZREJA MATIC V SLOVENIJI

mag. JANEZ POKLUKAR

Kakšne so značilnosti vzreje matic v vzrejališčih matic v letu 1990? V opisu so navedena dejstva, znana do konca aprila, zato so se do izida članka v Slovenskem čebelarju lahko že spremenila. Pomagati pa želim predvsem čebelarjem—kupcem matic pri odločitvi, kje kupiti matico za svoj čebelnjak.

1. Alojz Bukovšek
Golo Brdo 19
61215 Medvode

Čebelarstvo je tradicionalna dopolnilna dejavnost na kmetiji. Alojz Bukovšek čebelarji z 80 AŽ panji v razmeroma skromnih pašnih pogojih. Leta 1988 so imele njegove matice na nalepkah serijske številke od 20.400 do 20.499 in od 31.501 do 31.799. Leta 1989 je prodajal matice s serijskimi številkami od 57.001 do 58.000. Matice vzreja na klasičen način s plemenjenem matic v Zandrovih plemenilčkih. Kubitalni indeks čebel delavk je od 1,74 do 3,91, srednja vrednost je 2,58, standardna deviacija je 0,426. 19 odstotkov čebel ima kubitalni indeks nižji od 2,2.

Pri internem pregledu matic in čebel smo julija 1989 v plemenilčkih ugotovili 30 odstotkov nose mavih matic in 3,9 odstotkov čebel.

2. Marko Debevc
Čuža 7
61360 Vrhnika

Čebelarstvo je glavna družinska dejavnost. Čebelarji z 200 čebeljimi družinami. Čebelarstvo je delno prevoznega tipa za pridelavo medu, delno pa je namenjeno intenzivni vzreji matic. Leta 1988 so imele matice serijske številke od 30.501 do 31.500, leta 1989 pa od 47.001 do 48.000. Matice plemenijo v trisatnih plemenilčkih na osnovi AŽ satnika. Kubitalni indeks čebel delavk je v mejah od 1,73 do 3,25, srednja vrednost znaša 2,53, standardna deviacija je 0,358. 17 odstotkov čebel ima kubitalni indeks manjši od 2,2.

V interni raziskavi pojava nose mavosti čebel v vzrejališčih matic smo julija 1989

ugotovili 6,9 odstotka nose mavih čebel in 16,6 odstotka nose mavih matic.

3. Ivan Dremelj
Dragovšek 13
61275 Šmartno pri Litiji

Poglavitna dejavnost družine je čebelarstvo. Ivan Dremelj je delavec Medexa na domu. Čebelarji s 100 čebeljimi družinami. Poleg vzreje matic intenzivno prideluje matični mleček. Leta 1988 so imele njegove matice serijske številke od 33.001 do 36.000, leta 1989 pa od 48.001 do 50.000 in od 59.001 do 60.000. Matice plemeni v malih trisatnih plemenilčkih, s sklopljivim satjem. Kubitalni indeks čebel delavk je od 1,67 do 2,97, srednja vrednost znaša 2,43, standardna deviacija je 0,346. Pod vrednostjo kubitalnega indeksa 2,2 je 32 odstotkov čebel, kar je nekoliko več od mednarodno priznanega standarda za kranjsko čebelo.

Pri internem pregledu čebel in matic julija 1989 smo ugotovili 90 odstotkov okuženih matic in 63 odstotkov nose mavih čebel v plemenilčkih.

4. Janez Gregori
Podkoren 72
64280 Kranjska Gora

Vzreja matic je čebelarjeva dopolnilna dejavnost. Janez Gregori čebelarji s 50 čebeljimi družinami v AŽ in delno v LR panjih. Leta 1988 je prodajal matice s serijskimi številkami od 39.601 do 39.900, leta 1989 pa zaradi dovoza čebel z nekontroliranim poreklom v neposredno bližino plemenišča ni vzrejal matic. Matice plemeni v posebej prirejenih nakladah nakladnih panjev. Kubitalni indeks čebel delavk je od 1,45 do 4,30, srednja vrednost je 2,53, standardna deviacija je 0,475. Velika raznolikost kubitalnih indeksov čebel je prisotna zaradi bližine državne meje. 26 odstotkov čebel ima kubitalne indekse manjše od 2,20.

Internega pregleda čebel na prisotnost nose me v plemenilčkih julija 1989 nismo opravili.

5. Ciril Jalen

Rodine 18

64226 Žirovnica

Ciril Jalen čebelarji s 60 čebeljimi družinami. Matice plemeni na plemenilni postaji Anton Janša na Zelenici v malih enosatnih plemenilčkih. V letih 1988 in 1989 ni imel registracije za vzrejo matic. Kubitalni indeks njegovih čebel se giblje v mejah od 1,58 do 3,68, srednja vrednost znaša 2,41, kar je statistično značilna nižja vrednost od povprečja vseh meritev. 31 odstotkov čebel ima kubitalne indekse nižje od 2,20. V letu 1990 bo predvidoma plemenil svoje matice s troji iz populacije čebel Kmetijskega inštituta Slovenije.

Internega pregleda na nosemo poleti 1989 v vzrejališču nismo opravili.

6. Zoltan Kelemen

Križevci

69000 Murska Sobota

Čebelarstvo (30 čebeljih družin) je dopolnilna dejavnost na kmetiji. V zadnjih dveh letih Zoltan Kelemen ni organizirano vzrejal

matic. Čebele imajo kubitalne indekse v mejah od 1,65 do 3,60. Srednja vrednost vseh meritev je 2,48, standardna deviacija je 0,393. 26 odstotkov čebel ima kubitalne indekse nižje od 2,20.

Internega pregleda čebel na prisotnost noseme v vzrejališču nismo opravili.

7. Janko Pislak

Apače 303

62325 Kidričevo

V največjem slovenskem čebelarstvu vzredijo preko 10.000 matic letno. Vzreja matic je za celotno čebelarstvo Janka Pislaka ekonomsko zelo pomembna. Tehnika vzreje je preučena do največjih podrobnosti, slaba stran vzreje pa je prisotnost selekcioniranih matic iz več dežel Evrope, kar za avtohtono območje kranjske čebele zaenkrat ni priporočljivo. Leta 1988 so imele njihove matice rodovniške številke od 20.500 do 30.500, leta 1989 pa od 50.001 do 55.000 in od 60.000 do 65.000. Pri pregledu čebel na kubitalni indeks čebel smo vzeli vzorec čebel iz treh čebelnjakov in dobili naslednje rezultate:

čebelnjak	vred. od-do	sred. vred.	st. dev.	% čeb. pod 2,20
1 (Cvetka)	1,48 4,23	2,55	0,453	18
2 (Angel)	1,48 3,49	2,44	0,423	31
3 (Pislak)	1,28 3,72	2,46	0,421	29

Pri interni raziskavi prisotnosti noseme v plemenilčkih smo julija 1989 ugotovili 34,3 odstotka nosemavih čebel in 33,3 odstotka nosemavih matic.

Pri interni raziskavi prisotnosti noseme v plemenilčkih smo julija 1989 našli 10,3 odstotka nosemavih čebel in 40 odstotkov nosemavih matic.

8. Julij Pokorni

Gačnik 3

62211 Pesnica

Čebelarstvo s 60 čebeljimi družinami je dopolnilna dejavnost na kmetiji. Leta 1988 niso vzrejali matic, leta 1989 pa so njihove matice imele rodovniške številke od 45.000 do 46.000. Kubitalni indeks čebel je v mejah od 1,75 do 3,81, srednja vrednost je 2,60, kar je statistično več od povprečja populacije. Standardna deviacija je 0,491. 24 odstotkov čebel ima kubitalne indekse nižje od 2,20.

9. Franc Sitar

Kopiše 10

61240 Kamnik

Franc Sitar plemeni svoje matice na plemenišču čebeljih matic na Kopišču pri Kamniški Bistrici. Lastnik plemenišča je Čebelarstvo društvo Kamnik. V letu 1989 so plemenili matice s serijskimi številkami od 66.000 do 66.500. Kubitalni indeks čebel je od 1,76 do 3,42, srednja vrednost je 2,48, standardna deviacija je 0,354. Šestindvajset odstotkov čebel ima kubitalni indeks manjši od 2,20.

Pri interni raziskavi prisotnosti noseme v plemenilčkih smo julija 1989 ugotovili 7,5 odstotka nose mavih čebel in nobene nose mave matice.

10. Janez Švigelj
Kamnik pod Krिमom 27
61325 Preserje

Čebelarstvo je pomembna družinska dopolnilna dejavnost. Ob intenzivnem pridelovanju medu vzrejajo še matice za prodajo. Leta 1988 so imele njihove matice serijske številke od 39.001 do 39.600, leta 1989 pa od 58.351 do 59.000. Zaradi majhnega vzorca čebel kubitalnih indeksov nismo mogli ugotoviti.

V raziskavi prisotnosti noseme v plemenilčkih smo ugotovili 32,2 odstotka nose mavih čebel in 10 odstokov nose mavih matic.

Pri prebiranju zgoraj navedenih podatkov smo dolžni še kratko pojasnilo. Kubitalni indeks čebel je pomemben pri ločevanju severne temne in kranjske čebele. Pri kranjski čebeli je srednja vrednost v družinah od 2,4 do 3,0. (Ruttner 1988), pri temnih pa od 1,5 do 1,9. Poleg tega v selekciji ločevanja obeh pasem velja, da sme biti pod vrednostjo indeksa 2,33 največ 15 odstotkov čebel. Ta zahteva pa je v naših primerih povsod prekoračena, zato jo upoštevamo le kot rezervno merilo.

Glede noseme pa je zadeva jasna. Bolezen je v plemeniščih čebeljih matic kužna in po veljavnem zakonu je tu ne sme biti. Najdemo pa jo skoraj povsod. Pri odločanju o nakupu matic je morda koristno pomisliti

na čim manjšo nose mavost matic. Podatkov o trenutni aktualni okužbi matic nimamo, podatki o stanju v lanskem letu pa so le svetovalne narave.

Pa še nekaj o uveljavljanju premije za kupljene matice. Premirali bomo izključno označene matice. Republiška komisija za priznavanje plemenišč meni, da bo ta ukrep znatno pripomogel k večji kakovosti kupljenih matic. Zahtevke pošiljajte posamezno na Kmetijski inštitut Slovenije. Zbirnik zahtevkov za posamezna društva bomo poslali do 10. v mesecu kmetijsko-živilski razvojni skupnosti in v vednost društvom.

V društvih ne potrebujete nobenih internih zbirnikov, saj vam jih bomo pošiljali v obliki računalniškega izpiska vseh prejetih zahtevkov v tekočem mesecu. Še vedno pa velja, da morate kot dokaz o nakupu matic dodati tudi kontrolne nalepke z matičnic.

Naknadno smo izvedeli, da Kmetijska živilska razvojna skupnost lahko nakazuje denar le pravnim osebam, to je čebelarskim društvom in družinam, ne pa na zasebne žiro račune in knjižice. Prosimo vas, da to dejstvo upoštevate tudi takrat, ko kupite 20 in več matic. Regres za matico bo v letu 1990 40,00 din.

Še enkrat na kratko:

Zahtevke lahko pošiljate sami, denar pa bo kmetijsko-živilska razvojna skupnost nakazala na žiro račun vašega društva. ZČDS pa bo zainteresiranim društvom poslala računalniški izpisek seznama čebelarjev-kupcev premiranih matic.

NOV NAČIN ČEBELARJENJA Z LR PANJEM

IVAN IN STANISLAV VENER – KUPINOVO

Izkušnje, ki si jih pridobimo pri čebelarjenju z nakladnimi panji, nam pomagajo ugotavljati boljše možnosti njihove uporabe. Gre predvsem za boljše izkoriščanje naravnih danosti, zaradi česar je pridelek medu večji.

Vsako leto si z novimi izkušnjami bogatimo naše znanje. Zaradi tega so večje tudi spremembe v načinu dela. Tako je nastal tudi nov način čebelarjenja, ki ga uporabljamo na našem čebelnjaku.

Osnovni pogoj za boljši uspeh so vedno močne čebelje družine, ki imajo dobre pasne pogoje. Ker se v takšnih primerih pojavlja rojilni nagon, ki pa ga ne smemo dovoliti, to dosežemo zelo težko. Način čebelarjenja, ki ga tu opisujeva, pa poizkuša doseči prav to. Vsak nov postopek je smiseln samo, če nam delo olajša. Pri najinem novem načinu je najtežje pravzaprav odvzemanje mediščnih naklad po koncu vsake izdatne paše. Nov način dela tudi ne

zahteva veliko čebelarškega znanja, ampak zanj zadošča osnovno. Pomembno je, da ves čas delamo s celo naklado in ne s posameznimi sati. Osnova novega načina je delo z dvema maticama v enem panju. Vsaka matica je v eni nakladi, ki sta med seboj popolnoma ločeni.

POSTOPEK DELA

Začeli bomo s pripravo družin za naslednje leto. Ta se prične po zadnjem točenju medu v preteklem letu. Ko smo odvezli še zadnje naklade z medom, to je največkrat konec julija ali v začetku avgusta, pustimo gnezdo z matico v spodnji nakladi, na kateri je matična rešetka, in nanjo postavimo eno ali dve nakladi z iztočenim satjem in satnim pitalnikom, v katerem je sladkorna pogača. Nato damo na zgornjo naklado poseben ločilni pokrov, ki je hkrati tudi podnica zgornje družine. Pokrov ima štiri žrela, dve naprej in dve nazaj, in odprtino za ventilacijo, ki je zaprta z gosto mrežo velikosti 10 x 10 cm, in se nahaja na sredini. Na ta pokrov postavimo naklado z zgornjo družino. Nato obe družini z enim od znanih zdravil zdravimo proti varozi.

Tudi v pitalnik na zgornji nakladi dodamo sladkorno pogačo. Pred krmljenjem za zimsko zalogo pa odvezamemo vmesne prazne mediščne naklade in dokrmimo družine tako, da ima vsaka od 15 do 20 kg zaloge hrane. Ko odstranimo mediščne naklade, odstranimo tudi matično rešetko, ker ni več potrebna. Panj je tako pripravljen za prezimovanje, v dveh nakladah sta dve družini, ki ju ločuje poseben vmesni pokrov. V drugi polovici oktobra čebele še zadnjič zdravimo proti varozi. Pod streho zgornje družine dodamo še pažni material in preprečimo dostop mišim. Čebele sedaj potrebujejo samo še mir in dobro bodo prezimile. Ko se marca odpro mačice vrbe ive, očistimo podnice panjev in opravimo hitri pregled družin. Pri družinah, kjer se pojavijo nepravilnosti, ustrezno ukrepamo. Ko prične cveteti sadno drevje, je v vsaki nakladi že štiri do pet satov zalege. Takrat panj razširimo tako, da na spodnjo naklado položimo matično rešetko in dodamo dve mediščni na-

kladi, na vrhnjo pa postavimo gornjo družino z vmesnim pokrovom. Spodnjo družino okrepimo s pašnimi čebelami iz zgornje družine, in sicer tako, da zgornji družini odpremo novo žrelo, skozi katero usmerimo pašne čebele v mediščno naklado. To žrelo je na posebnem vmesnem pokrovu, tik pod starim žrelom.

Po koncu vsake močnejše paše (sadno drevje, oljna repica, akacija, amorfa, travniška in podobne paše) iztočimo med. Ob tem delu zgornjo družino prestavimo na spodnjo podnico, dodamo matično rešetko, dve do tri mediščne naklade ter poseben vmesni pokrov, na katerega postavimo bivšo spodnjo družino. Sedaj odpremo spodnje žrelo na vmesnem pokrovu, in sicer na zadnji strani, kjer čebele do sedaj niso izletavale. Vse pašne čebele bivše spodnje družine se tako vletijo v sedanjo spodnjo družino (bivšo zgornjo). Staro zgornje žrelo tik pod njim, skozi katerega preidejo vračajoče se pašne čebele stare zgornje družine, ki do sedaj niso izletavale, pa se počasi privadijo na zadnje žrelo. Po dveh ali treh dneh zapremo zgornje sprednje žrelo, tako da se čebele počasi navadijo na žrelo v spodnji nakladi.

S spremembo položajev družin in odpiranjem zadnjega žrela pri gornji družini smo bivši spodnji družini odvzeli vse pašne čebele in tako preprečili, da bi se morebiti pojavilo rojilno razpoloženje. Po šestih ali sedmih dnevih zgornji družini ponovno odvezamemo vse pašne čebele, tako da zadaj odpremo spodnje žrelo, s katerim usmerimo čebele v mediščno naklado, žrelo nad njim zapremo, ponovno pa odpremo zgornje žrelo na sprednji strani. Tako smo spodnje družine že drugič okrepili z mladimi pašnimi čebelami. Ta poseg napravimo, če je družina že imela močan rojilni nagon (pokriti matičniki), ki po tem ukrepu dokončno izgine.

Če bi se pred dolgotrajnejšim slabšim medenjem v spodnji družini pojavil rojilni nagon, lahko družini še pred prenehanjem medenja zopet zamenjamo, med pa iztočimo.

Bistvo celotnega postopka je v tem, da stalno pazimo, da zgornja družina ni prenatrana s pašnimi čebelami. Z usmerja-

njem pašnih čebel v spodnjo družino – medišče pa odstranimo vzrok za pojav rojilnega razpoloženja.

Spodnja družina je zelo močna in ima dovolj prostora za odlaganje nektarja, zato je nabiralna vna močna. Družina ima sicer matico, vendar premalo časa, da bi razvila rojilno razpoloženje in izrojila. Z zamenjavo mesta družin pa ji rojilni nagon prekinemo.

REZULTATI TAKŠNEGA ČEBELARJENJA SO POTRDILI NJEGOVO UPRAVIČENOST

Družina z obilico pašnih čebel omogoča točenje že na slabših pašah, pa tudi med je veliko bolj kakovosten. Ker imamo v medišču stalno isto svetlo satje, je barva medu vedno karakteristična za posamezno vrsto. V mediščno satje matica nikoli ne zalega in zato to satje ne spreminja barve medu. Uporabljamo ga lahko več let, ker ga voščeni molj skoraj ne napada in uničuje, ga tudi izven panja z lahkoto ohranimo.

Prednost tega načina čebelarjenja z nakladnim panjem je, da preidemo na delo z nakladami, in to tako s plodiščnimi kakor tudi z mediščnimi, če uporabimo metode izpihovanja ali odstranjevanja čebel s kemičnimi sredstvi. To pa omogoča, da to delo opravi tudi manj izkušen čebelar ali celo začetnik, če ga nekdo pri delu usmerja. Smotneje uporabimo tudi opremo, saj za dve družini potrebujemo le eno streho, eno podnico in en posebno predelan vmesni pokrov. Za mediščne naklade pa je vedno bolje, da jih uporabimo čim več. Pri tem potrebujemo le matične rešetke, poseben vmesni pokrov iz lesnita z ventilacijo in satni pitalnik. Ta način čebelarjenja omogoča tudi enostavno čebelarjenje na umetne roje, kar bova opisala kdaj drugič. Glede odvzemanja in vračanja mediščnih naklad je bolje, da to opravimo, še preden paša popolnoma preneha, ko še ni močnega nagona za ropanje, pri tem pa tudi nekoliko zožamo žrela. To velja tudi za gornjo družino, ki ostane brez starejših čebel, ki odganjajo roparice. Sladkorne po-

gače, ki sem jih omenil, imajo velik pomen ne samo zaradi neprekinjenega zaleganja matice, ampak tudi zato, da imajo čebele hrano tudi po točenju medu, če paša preneha ali pa nastopi ohladitev in daljše deževno obdobje. Tako preprečimo morebitni propad družine zaradi lakote. Vedeti namreč moramo, da kadar je čebelje gnezdo samo v eni nakladi, čebele v tej nakladi ne delajo vencev medu, če imajo dovolj mediščnih naklad, zato bi družine po odvzemu teh naklad ostale za nekaj časa popolnoma brez hrane. To velja tudi za zgornjo družino, ki izgubi skoraj vse pašne čebele.

Ta način čebelarjenja sva preizkusila leta 1989 kot enega od možnih načinov dvomatičnega čebelarjenja. Meniva, da je glede na sedaj znane načine dvomatičnega čebelarjenja, preprečevanja rojenja in doseganja večjega pridelka medu rešitev zelo dobra in izvirna. V čebelnjaku v Kupinovu bova v letu 1990 večino panjev preuredila za ta način dvomatičnega čebelarjenja. To nama bo omogočilo še natančneje ugotoviti prednosti tega načina čebelarjenja, čeprav že dosedanji rezultati presejajo pričakovanja in upravičujejo uvajanje tega novega načina pri čebelarjih, ki čebelarijo z LR ali drugimi tipi nakladnih panjev.

Pripis urednika: Posebej se mi zdi pomembno poudariti, kar navajata že avtorja v začetku članka, da so za ekonomsko upravičenost tega načina čebelarjenja in boljši uspeh potrebni **dobri pašni pogoji**, ti pa so, kadar so paše vsaj srednje močne ali dobre. Verjetno na območjih s slabšimi pašami, le-teh pa je pri nas precej, ta način čebelarjenja verjetno ne bi dal pričakovanih rezultatov, predvsem v letih, ko so donosi na splošno podpovprečni, kakršni so v Sloveniji to leto. Bolj točen podatek bi seveda bila primerjava desetletnih povprečnih donosov, kar bi marsikomu olajšalo odločitev o prehodu na ta način, če že čebelarji z nakladnimi panji. Kljub vsemu pa je vredno poizkusiti, saj je avtor uspešen in znan velečebelar z dolgoletnimi izkušnjami.

Pčelar 4/90
Prevedel J. Mihelič

ČEBELJI PIKI

IVAN KRAJNC, MAREZIGE

Vrsto let je že minilo, odkar sem po železnici vozil čebele v Liko na žepik in jesensko reso. Ker sem bil železničar, sem imel priliko, da sem postavljaj čebele na železniške postaje. Neko leto sem skupaj z dvema železničarjema iz Zagreba imel čebele na postaji Lički Osik. Tisto leto je bilo obilo padavin in toplo vreme. Materina dušica in smiljka sta obilo medili, jesenska resa in na bližnjem hribu bujno rastoči beli žepik pa sa obetala najboljša.

Neke soparne sobote, okrog poldneva, je prileten kmet privezal svojega konja za pločevinasto streho mojega čebelnjaka. Ker se je konj otepal muh in obadov, je pri tem ropotala streha, zaradi česar so se čebele zelo vznemirile in iz vseh čebeljakov množično napadle oznojenega konja. S kosom pločevine je konj pobegnil za postajno zgradbo v močvirnato mlakužo in tam zaradi zadušitve poginil.

Okrog trinajste ure smo se pripeljali vsi trije čebelarji in takoj sklenili, da kmetu kupimo drugo kljuse. Poginulo žival je pospravil gospodar. Postajenačelnik je tudi zahteval, da čebele nemudoma odpeljemo. Načelnikovi ženi smo prinesli sadje, vino in grozdje, zato je ona posredovala, da so čebele lahko ostale in načelnik ni rekel nobene več.

Vlakovodja iz Zagreba, ki je bil doma iz Virja pri Ormožu, se je odpeljal v Karlovac in tam pri ciganih zelo poceni kupil mladega konjiča. Dogovoril se je, da ga bo ciganov sin odvedel na postajo Lički Osik in ga izročil načelniku.

Okrog polnoči je mladi mož prijezdil na cilj. Ker je čez nekaj minut s postaje odpeljal vlak proti Karlovcu, je konjiča hitro privezal k oknu na zadnjo stran postajne zgradbe, sam pa skočil na vlak in se odpeljal. O tem, da je pripeljal konja, pa ni obvestil nikogar. Uboga žival je bila tam privezana tri dni brez hrane in vode. Na srečo smo prišli čebelarji z družinami z namenom, da bi točili med. Našli smo na pol živo žrebe in ga izročili oškodovancu. Kmet je začel brez razloga jokati, načelnik postaje pa je zagnal vik in krik, da moramo takoj odstraniti s

postaje vse čebele. Ko se je kmetič le malo umiril, smo ugotovili, da joka od sreče, ker je dobil mladega konja. Poginula žival je bila namreč zelo stara.

Čebele imajo želo, da z njim zavračajo sovražnike. Njihov sovražnik je lahko tudi čebelar, če slabo ravna z njimi.

Kako pa naj ravna? Tudi tega se mora naučiti, kakor se mora naučiti vsega drugega dela pri čebelah. Previdno naj odpre panj, da čebele tega niti ne občutijo, po končanem delu pa naj ga zopet previdno zapre. Če se hočejo razburjati, jih malo »poboža« z malenkostjo dima; če ga je preveč, se prestrašeno umaknejo, a se navadno kmalu vrnejo. Čebelar mora skrbeti, da se vratca in okenca ne zatikajo. Če so okenca zamazana z zadelavino ali so se od vlage napela, si pomaga z dletom; zelo primerno je ameriško dleto ali prirezana lopatica, ki jo uporabljajo pleskarji.

Dima ne uporabljamo pogosto, dobro pa je, da z njim vsakokrat nakadimo čebele. Če se kaka družina že razburi, mi pa je ne pomirimo takoj, podivja in jo je potem težko pomiriti.

Dobro je, če ima čebelar občutek, da spozna, na kaj reagirajo njegove čebele. Tako se lahko izogne vsaki razburjenosti. Mnogo čebelarjev odklanja rokavice, ker preprečujejo stik med čebelami in čebelarjem. Čudovito je, kako si je pravi čebelar z leti v bistvu enak s svojimi čebelami.

Močne vonjave so čebelam zoprne, prav tako tudi duh po potu. Če imamo opravka s čebelami, odložimo vso nepotrebno obleko, da se ne potimo. Obleka naj ne bo le zračna, ampak tudi gladka. Blago, po katerem čebela ne more dobro lesti (npr. žamet), je neprimerno, ker draži čebele, da pikajo. Treba se je tudi tako obleči, da čebele ne morejo zaiti v obleko – v hlačnice, rokave in za ovratnik. Da ne lezejo v rokave, je dobro natakiniti kratke komolčnike. Hlačnice pa lahko povežemo, če nimajo zadrga ali zaponke. Če čebela zaide v obleko, večinoma v smrtnem strahu piči. S prepotenimi konji ne smemo v bližino čebelnjaka; čebele jih takoj, kot smo malo prej

videli, množično napadejo in jih neredko do smrti opikajo. Čebele posebno sovražijo koze in pse, in sicer zaradi njihovega vonja, pa tudi živali z mehkim krznom, in celo ljudi z dolgimi lasmi, posebno ženske. Zapletejo se v lase, kjer spuščajo nenavadne glasove, cvillijo. To je znak, s katerim kličejo svoje sestre na pomoč, te pa tudi takoj pridejo.

Če čebela piči, je važno, da želo takoj odstranimo iz kože, pri tem pa pazimo, da vsebine strupenega mešička ne stisnemo v rano. To delo najlažje opravimo z nohtom na kazalcu roke, ki naj bo v ta namen precej dolg. Čim dlje ostane želo v koži, tem večja je bolečina. Ko smo želo odstranili, hitro nekoliko podrgnemo z roko po rani. To omili bolečino. Razen tega lahko pik hladimo tako, da pokrijemo rano z mokro krpo; hladna zemlja ima enak uspeh, pa tudi sočnato listje, ki ga večkrat menjamo, se je obneslo. Ne smemo pa uporabljati listov črnega ribeza ker bi z njimi stopnjevali bolečino. Če drgnemo rano s kuhinjsko soljo ali kisom oz. očetno kislino ali glino, se večinoma ne pojavijo hujše otekline.

Konec dober, vse dobro. Edino staro kljuse je pri tej zgodbi izgubilo življenje. Kmetič je dobil mladega konja, mi smo izdatno točili, načelnikova žena je dobila bogato nagrado: lonce je izdatno napolnila z medom. Otroci so se gostili z grozdem in breskvami, le ponos »velikega šefa na malenoj stanici« je bil zelo prizadet, ker ga nismo ubogali. Ko smo pa zvečer spekli odojka, se napili rujnega vipavca in lepo zapeli, smo bili vsi z načelnikom vred srečni. Od tedaj smo imeli vsi trije čebelarji rezerviran najboljši in najbolj varen prostor za naše muhe.

Mnogo jih meni, da čebele pač morajo pikati. Kdor je občutljiv, se lahko zavaruje s primerno obleko, ki pa navadno nič ne koristi, če čebelar ne postopa pravilno. Začetnik stori prav, če že od samega začetka pri čebelah dela brez zaščitne obleke in če je mogoče tudi brez kape. Tako se takoj priuči, da dela povsem mirno in varno, kar je pri opravljanju čebel zelo važno. Ali je končno res tako hudo, če ga v začetku čebele pikajo, da mora pri vsakem piku obupno zastokati? Človek mora včasih pre-

nesti še mnogo hujše bolečine. Veliko čebelarjev dela brez kape, uporabljajo jo kvečjemu takrat, kadar morajo delati v smeri čebeljega leta ali kadar se je raj usedel tako, da ga čebelar ne more ogrebsti, ne da bi čebele razdražil. Zaupati pa vam moram, da sam pri opravljanju čebel vedno nosim klobuk s pajčolanom, ki pa ga spustim le takrat, ko pri čebelah opazim očiten nemir. Tako sem vedno notranje miren, kar pomirja tudi čebele. Čebela po naravnem nagonu takoj opazi, ali se čebelar boji, zaradi česar tudi sama postane napadalna. Pravijo, da človeka izdajo žlezice. Te oddajajo poseben duh, ki daje živali pogum.

Navedeni ukrepi so potrebni večinoma le začetniku. Če smo bili že večkrat opikani, sčasoma postanemo imuni. Bolečino še komaj občutimo, otečemo pa sploh ne več.

Pri opravljanju v čebelnjaku ima čebelar dovolj možnosti, da se izogne pikom. Potrebna dela pred čebelnjakom naj opravi, ko čebele ne izletavajo več. Včasih mora iti ob čebelnjakovi fronti, to pa naj stori v oddaljenosti enega metra, sicer vznemiri stražarke pri žrelih. Če hoče čebele omesti s satov, naj jih najprej za kratek čas odloži na kozico, da se napijejo medu. Tudi v medišču lahko čebele z dimom pripravi do tega, da se napijejo medu, potem pa posamezne sate lahko jemlje iz panja.

Na dolgih vožnjah se čebele včasih vznemirjajo. Da pa potem pri odpiranju žrel ne planejo divje iz panjev, je dobro, če žrela pred odhodom na pot zadelamo s krpo, mahom ali travo, tako da so nepropustni za svetlobo. Tako se čebele med vožnjo usmerijo od žrel k prezračevalnim napravam, zaradi česar pri odpiranju v žrelih ni čebel, ki bi se usule na čebelarja. Dobro je tudi čebele z vodo poškopiti skozi okenca. Čebele se preusmerijo k vodi, in ko odpirate, so bolj mirne. Ko žrelo odprete, pa na brado položite tlečo krpo. Krpo držite na bradi tako dolgo, dokler se ne začne vsaj del čebel vračati nazaj v panj. Če pa zaradi nepredvidenih vzrokov pripeljete na pasišče pozno in še pri visoki temperaturi, ne pomagata ne voda ne krpa: takrat je potrebno stisniti zobe ali protezo in korajžno hitro odpreti panje. Tekanje okrog vogalov

ali v koruzo položaj še poslabša. Pridejo pač trenutki, ko se pokaže, da ne more biti vsak čebelar. In prav je tako.

K mirnemu »sožitju« s čebelami lahko čebelar največkrat pripomore s tem, da si ne vzreja »vragov«. Z majhno nepazljivostjo pri opravljanju lahko začetnik in celo izkušen čebelar spremeni mirno družino v »vruga«, ki potem ostane taka celo poletje, spomladi pa je taka družina navadno zopet krotka.

Čebele se na kozici najprej napijejo medu, nato jih ometemo.

Iz tuje čebelarske literature

KOLIKO PROSTORA POTREBUJEMO ZA ZALEGO?

B. TESLA

Ali je za zalego potrebna dvojna naklada? Ob uporabi primerne opreme prav gotovo ne. Povsem zadostuje 10–satna LR naklada z devetimi dobrimi sati zalege, rešetko na podnici in z dvema mediščnima nastavkoma nad matično rešetko.

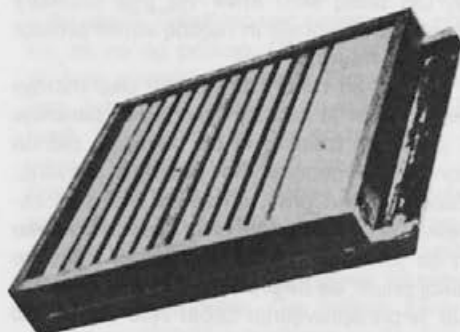
Pod rešetko na podnici (glej sliko) se zbirajo »odslužene« čebele delavke in ostale čebele, ki na ta način zmanjšajo gnečo ob zalegi, obenem pa tudi nagon po rojenju.

Pravočasno dodane mediščne naklade preprečujejo, da bi čebele zadelale sat za zalego z medom. Tako dobimo naklado izključno za zalego. Dober LR sat za zalego vsebuje okoli 6500 celic čebel–delavk. V idealnih pogojih bi devet LR satov vsebovalo 58500 celic čebel delavk.

V 24 urah matica zaleže, po podatkih nekaterih avtorjev, od 1500 do največ 1800 jajčec. Če vzamemo, da matica zaleže 1500 jajčec dnevno, bo v 23 dneh zalegla 34500 celic.

Po 23 dneh bodo celice ponovno prazne, saj jih bo zalega pričela zapuščati. Na ta način bo dobra matica od vseh 58500 celic

zalegla le 34500. Torej 24000 celic ne bo uporabljenih za vzrejo zalege. Kadar pa so mnoge celice zapolnjene z medom, cvetnim prahom in trotovinom, se pojavijo tudi nepravilnosti, kakršna je prazen prostor med satjem in spodnjo stranico sata. Če na podnico pod sat namestimo rešetko, pa praznega prostora ne bo, ker ga zapolni 10 cm širok sprednji del rešetke.

Podnica z leseno rešetko

Widow 1978-79, pp. 100-101. This is the first time that the author has seen a single brood nest with a single load of honeycomb. The author has seen many such brood nests in the past, but they were always with multiple loads of honeycomb. The author has also seen many such brood nests in the past, but they were always with multiple loads of honeycomb.

Nakladni panji z eno naklado za plodišče

Štiri leta sem uporabljal po dve plodiščni nakladi, ko pa sem začel uporabljati rešetke na podnici z eno samo naklado za zalego, se je pridelek medu znatno povečal.

Namen mojega prispevka je naše čebelarje spodbuditi k razmišljanju. Zakaj naj bi na pašo peljali dvojne naklade, ko je za enak rezultat dovolj tudi ena? Zakaj naj bi matico iskali na dvajsetih satih, če jih ji je za zaleganje dovolj le devet? Zakaj bi delavkam podaljševali pot od vhoda do mediščne naklade, če to energijo lahko porabijo za nabiranje medu? Čebelarjenje je lahko zelo lepo delo ali hobi, če ob tem tudi malo razmišljamo.

O opisanem načinu čebelarjenja je pisal C. Koover v »Gleanings in bee culture«,

št. 4/89. Prav tako pa sem podoben način čebelarjenja zasledil tudi v nekem drugem članku, v katerem avtor trdi, da je za zalego dovolj le ena naklada. Izračuni so skoraj enaki, poseben pomen tega načina čebelarjenja pa je v tem, da nagon po rojenju skoraj popolnoma izgine. Glavni vzrok zanj naj bi bili debeli venci medu, ki jih čebele zgradijo v zgornji plodiščni nakladi in ki zelo otežujejo prehod delavk v mediščno naklado. Tako nastane v plodišču gneča, ki povzroči rojenje. Kot rečeno, vsemu temu se lahko izognemo z eno naklado za zalego (namenjena bo izključno zalegi) in (po potrebi) z dodajanjem ene ali več naklad za med.

UPORABA ČEBEL ZA OPRAŠEVANJE V ZDA

Priladil dr. J. RIHAR

Mnoge raziskave so neizpodbitno dokazale, da imajo čebele s križnim oprraševanjem pomemben vpliv na pridelke vrste kmetijskih kultur.

Doslej je bilo malo podatkov o tem, kolikšen je v posameznih deželah ta prispevek in koliko čebeljih družin uporabijo v ta namen.

Po grobih ocenah iz začetka osemdesetih let **dobijo v ZDA s čebeljami pridelki okoli 140 milijonov dolarjev, od udeležbe čebel pri opráševanju gojenih in**

divjih rastlin pa okoli 19 milijard dolarjev.

Da bi o tem prišli do natančnejših in zanesljivejših podatkov, se je skupina znanstvenikov z univerze Cornell, ob finančni pomoči nacionalnega odbora za med in ekonomske raziskovalne službe ameriškega kmetijskega ministrstva, lotila podrobne raziskave in pred kratkim predstavila poročilo o svojih ugotovitvah.

Po njihovih rezultatih je bila **vrednost kmetijskih proizvodov, ki so jih proti pla-**

Čebelarstvo je v ZDA industrija s sodobno opremo.

Sodobna linija za točenje medu

čilu opravevale čebele, za **68-krat večja od vsote, ki so jo čebelarji prejeli kot plačilo za opravljeno delo.** Zanj so čebelarji prejeli 60,9 milijonov dolarjev, za med in druge čebelje pridelke pa 165 milijonov dolarjev. Farmarji pa so po zaslugi čebel pridelali za 9,7 milijarde dolarjev več pridelkov.

Raziskava je tudi pokazala, da v ZDA uporabijo za opravevanje okoli 2 milijona čebeljih družin. Ker iste čebelje družine uporabijo tudi za dve, v nekaterih primerih pa tudi za tri kulture, so ocenili, da za načrtno opravevanje dejansko uporabljajo okoli milijon čebeljih družin. To je skoraj ena tretjina vseh čebeljih družin, ki jih imajo čebelarji v ZDA.

Pripomnimo naj, da poleg tega ameriška vlada porabi za vzdrževanje zajamčene cene medu na leto 80,8 milijona dolarjev.

Najpomembnejše kmetijske kulture, za katere v ZDA načrtno uporabljajo čebele, so: mandljevca, jablane, hruške, dinje, lubenice, lucerna, slive, avokado, ribez, češnje, višnje, kumare in sončnice. Na podlagi študije so tudi ugotovili, da se je v zadnjih 20 letih stalno povečevala površina s temi kulturami.

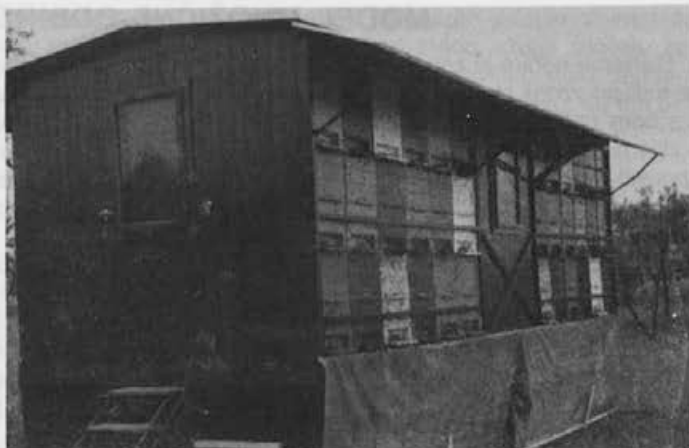
Raziskava ni zajela mnogo drugih kmetijskih in divjih rastlin, po čemer lahko sklepamo, da nekdanja ocena o 19 milijardah dolarjev ni utopična, zlasti če upoštevamo tiste kmetijske površine, ki jih opravejuje čebele sosednjih malih čebelnjakov, ki so v lasti čebelarjev ljubiteljev. V opravevanje proti plačilu, ki znaša 18,5 do 32,5 dolarja na panj, se običajno vključujejo večja čebelarstva z nekaj sto do nekaj tisoč čebeljimi družinami. Cena medu na veliko pa je nekaj več kot dolar za kg.

VPLIV PREVAŽANJA NA ORIENTACIJO ČEBEL

JANKO BOŽIČ

Lansko leto sta Nelson in Jay objavila v Apidologiji rezultate zanimive raziskave o vplivu prevažanja na orientacijo čebel. Čebelje družine v LR panjih na 6-7 satih so razdelili v tri skupine. Prva skupina je ostala na stari lokaciji, drugo so peljali do 14 km

oddaljenega novega stojišča in takoj nazaj na staro stojišče (le vpliv prevoza), tretjo skupino pa so prepeljali 14 km daleč in pustili na novem stojišču. Za preučevanje zaletavanja v sosednje družine pa so označene družine postavili na novi lokaciji oz. v

času poskusa med družine z neoznačenimi čebelami. Pred poskusom so bile poskusne družine med praznim panji. Na ta način so imeli možnost primerjati vpliv prevoza na zaletavanje čebel v sosednje družine in na izgubo čebel.

V tednu dni je bila izguba označenih čebel na stalnem stojišču 22 odstotkov, zaletavanje v druge družine pa od 13 do 15 odstotkov. Čebelje družine, ki so bile le prepeljane, so imele v enem tednu 32 odstotkov, izgube čebel zaletavanje pa 21 odstotkov. Najbolj »izgubljene« pa so bile čebele, ki so jih premestili na novo lokacijo. Izguba je bila 45 odstotkov čebel, zaletenih pa je bilo 38 odstotkov čebel. Iz zgornjih podatkov lahko vidimo, da je bila izguba čebel le na račun prevoza približno 50 odstotkov naravne izgube (dodatnih 10 odstotkov čebel). Dodatna izguba, ki je bila le na račun nove lokacije, pa je bilo 13 odstotkov čebel. To kaže na to, da je izguba čebel zaradi prevoza na novo lokacijo skoraj podvojena. Po enem tednu se stanje normalizira in vpliva prevoza na izgubo čebel ni več čutiti. Rezultati kažejo, da je večina izgubljenih čebel med starejšimi čebelami. Pri mlajših čebelah izguba ni tako drastično povečana. To skupaj s povečanim zaletavanjem čebel v sosednje družine

kaže na izgubljanje čebel zaradi novega okolja. Vzroka tako veliki izgubi pašnih čebel ne gre iskati v nezmožnosti preorientacije čebel. Očitno precejšen delež čebel izleti na novi lokaciji brez orientacijskega leta pred panji. Letijo naravnost na naučeno pašo, ki je pa ne najdejo. Pot nazaj pa je usodna. Očitno je tudi, da na zmožnost orientacije vpliva tudi samo razburjenje čebel zaradi prevoza. Zanimivo bi bilo ugotoviti postopke pri prevozu čebel, ki bi zmanjšali izgubo pašnih čebel. Vprašanje je, kako vpliva oblačnost na prvi izletni dan na novi lokaciji. Sonce omogoči novo orientacijo čebel, poleg tega pa lahko tudi zavede čebele v let v že naučene smeri paše. Nelson in Jay sta prevažala čebele v večernem času in jih odprla šele zjutraj. Tako so imele čebele dovolj časa, da so se pred izletanjem pomirile. Njuni rezultati kažejo na to, da je koristno prepeljati čebele vsaj teden dni pred pašo. V tem času se nadoknadijo izgubljene pašne čebele, poleg tega pa imajo dovolj časa, da se dobro orientirajo v novem okolju.

Pozivam čebelarje, ki imajo veliko izkušenj s prevažanjem čebel, da napišejo svoje izkušnje z različnimi postopki pri prevozu in svoje poglede na samo prevažanje.

MODEL MNOŽIČNE ODBIRE

Slehera odbira je zapleteno delo. Tako je tudi pri vzgoji matic. Model selekcije, ki ga bom opisal, uporabljajo na univerzi v Kaliforniji. Na relativno enostaven način izvajajo množično odbiro.

V osnovno množično odbiro je pri tem načinu vključenih 35 do 50 osnovnih družin. Spomladi v vsaki družini vzgojimo 5–10 hčera in tako zasujemo testne družine (175–250 družin). Od le-teh ponovno odberemo 35–50 družin z vrhunskimi lastnostmi. Tako cikel ponavljamo.

Matice oplodimo umetno s prav tako odbranimi troti. V predselekciji ocenjujemo kakovost – strnjenost zalege, napadalnost, spomladanski razvoj, vzdrževanje čistoče, nagnjenost k boleznim, nagnjenost k rojenju ter barvo. Če pri družini opazimo prisotnost katere koli bolezni, le-to pri nadaljnji selekciji izključimo, ne glede na ostale lastnosti.

1. Strnjenost zalege ocenjujejo s hitrim pregledom. Če je ocenjena pod 85 odstotki, je ne upoštevajo.

2. Spomladanski razvoj ocenjujejo glede na razpoložljiv nektar in cvetni prah v naravi, družine pa primerjajo med seboj.

3. Opazujejo tudi napadalnost. Obnašanje zebeležijo tudi pri uporabi najmanjših

količin dima. Ocenjujejo mirnost družine in ali matica zalega tudi v času, ko čebeljo družino pregledujejo.

4. Pri kriteriju za vzdrževanje čistoče opazujejo, ali čebele čistijo celice s poškodovano oz. odmrlo zalego in čistočo na podnici.

5. Iz odbire izločijo družine, pri katerih opazijo znake katerekoli čebeljih bolezni.

6. Posebna kontrola rojenja ni v navadi. Ocenjujejo samo prisotnost rojevih matičnikov. Testne matice pa zaradi lažje kontrole označujejo s števkami.

7. Stalnost v barvi je pomembna pri trženju in je ena od vrlin, ki jo lahko preverjamo. Ocenjevanje matice in trota opravimo v času umetnega oplojevanja.

Tako odbrane družine (matice) na koncu podredimo tudi najpomembnejšemu dejavniku odbire – to je nabiralni vnemi čebel. Donos preverjamo vsak dan in ga primerjamo.

Na tak način stalno izboljšujemo čebelji rod. Ker je ta način odbire enostaven, ga lahko prilagodi in izvaja vsak čebelar v svojem čebelarstvu.

B. Tesla, Zadar
(S. Cobey and T. Lawrence,
Gleanings in bee culture 5/88)

Apiterapija

MED V LJUDSKEM ZDRAVLIVSTVU

ANDREJ DVORŠAK

Da je med enkratno zdravilo in poživilno sredstvo, dokazuje tudi podatek, da so doslej v njem ugotovili več kot 180 različnih sestavin, še vedno pa odkrivajo nove.

Presenečeni bomo tudi, če pogledamo njegovo hranilno vrednost. Hranilna vrednost enega kilograma medu, izražena v joulih, je 13.167, kilograma pšeničnega kruha 9.013, 20 kokošjih jajc 4.446, enega kilograma govedine 5.666 in enega litra kravjega mleka 2.783 joulov. Ni čudno, da trenerji priporočajo svojim varovancem, da četrt ure pred odločilnimi nastopi

zaužijejo po 60 do 80 gramov medu, da si povečajo moč in vzdržljivost.

A vrnimo se k našim ljudskim zdraviljem. Tudi oni priporočajo med ob številnih prilikah. V prejšnji številki smo zapisali nekaj receptov za notranjo uporabo, tokrat pa si poglejmo nekaj takšnih pripravkov, ki so jih nekoč priporočali za zunanjo uporabo.

Za celjenje ran

V kilogram svežega lipovega medu vmešamo en deciliter ribjega olja in 100

gramov soka ognjiča (*Calendula officinalis*). S tem naredimo obliž, ki ga položimo na rano in ga menjamo zjutraj in zvečer. Še boljši učinek dobimo, če namesto ognjiča uporabimo prašek, ki ga kupimo v lekarni – Bismuthum subgallicum.

Med ima to lastnost, da čisti rano, medtem ko ribje olje pospešuje celjenje.

Proti opeklina

Dobro zmešamo enake dele lipovega medu, presejane pšenične moke in prekuhane vode. S tem mažemo opeklino.

Drug pripravek, ki ima še boljši učinek, dobimo, če zmešamo lipov med in ribje olje v razmerju 1:1, če pa nimamo ribjega olja, ga lahko zamenjamo s svežim maslom ali oljnim oljem.

Revma

Proti revmi, vnetju sklepov, živcev in podobnim bolečinam si lahko pomagamo tako, da na kos bombažnega ali lanenega platna razmažemo lipov, akacijev ali kak drug med ter ta obkladek položimo na obolelo mesto in ga prekrijemo z volneno tkanino ali krznom. Po dveh urah je potrebno postopek ponoviti. Sočasno moramo med tudi uživati, po nekaj žličk zjutraj in zvečer.

Čir

Dobro zmešamo 50 gr svežega masla, ravno toliko lipovega ali kostanjevega medu in zvrhano žlico zmletega navadnega rmana (*Achillea millefolium*). Pripravek segrejemo do telesne temperature in naredimo obliž, ki ga položimo na obolelo mesto. Učinek bo viden po nekaj dneh.

Za nekdanje padarje in ljudske zdravitelje so bili učinki medu sami po sebi dovolj, niso se spuščali v podrobnosti, kot denimo v to, kaj v medu povzroča hitrejše celjenje ran, kaj vpliva na boljšo prebavo in počutje. Na ta vprašanja odgovarjajo šele sodobni znanstveniki, ki imajo za analizo medu tudi več tehničnih možnosti.

Nekoč so verjeli, da je najpomembnejša in edina kislina v medu mravljinčna, ki naj bi jo čebele dodajale medu zaradi njegove konzervacije. Danes vemo, da ta kislina predstavlja komaj 10 odstotkov skupne kislosti medu. Poleg nje je v medu še vrsta drugih kislin, od jabolčne do vinske, oksalne itd.

Nekatere teh kislin pridejo v med že z nektarjem ali mano, druge izločajo čebele žleze, ko pripravljajo med. Skupna kislost medu se giblje med 3,2 do 6,5 pH.

Poleg kislin so v medu še številni minerali, ki so nujno potrebni za pravilno delovanje človeškega organizma. Predvsem so z minerali bogate temnejše vrste medu. Med temi elementi prevladujejo kalij, natrij, kalcij, fosfor, žveplo, magnezij, železo... Še največ je v medu kalija, ki predstavlja kar četrtno do polovico skupne količine mineralnih snovi, skupaj z natrijem, kalcijem in fosforjem pa najmanj 50 odstotkov.

V medu so še razne beljakovine in aminokisliline, ki so jih doslej identificirali že več kot dvajset. To so lizin, histidin, arginin, treonin, serin, prolin, glicin, cistin, leucin, finilalanin in druge. Še največ med vsemi, do 80 odstotkov, je prolina, medtem ko so nekatere druge le v sledovih ali pa jih v določeni vrsti medu sploh ni.

Aminokislinam se v medu pridružujejo še razni encimi, ki pospešujejo kemijske procese v živih organizmih. Da so v medu encimi, je znano že dolgo, saj so enega od njih, invertazo, odkrili že leta 1874. Precej kasneje pa so odkrili, da invertazo sestavlja več (7 do 18) izoencimov.

Za celjenje ran je vsekakor pomemben tudi encim katalaza, ki vpliva na razgradnjo vodikovega peroksida (H_2O_2), na vodo in kisik. Nič manj pomemben encim pa ni glukoooksidaza, ki povzroča nastajanje glukonske kisline in vodikovega peroksida iz glukoze. Znanstveniki so pred dvajsetimi leti dokazali, da ima ravno ta encim zelo velik vpliv na antimikrobno delovanje medu, katerega nosilec naj bi bil vodikov peroksid. Ta encim je izredno občutljiv na svetlobo in povišano temperaturo.

Še bi lahko naštevali sestavine medu, a bilo bi jih preveč.

Baktericidne lastnosti medu je med prvimi preučeval Nizozemec Van Ketell že leta 1892, sledili so mu še drugi. Menili so, da so te lastnosti povezane z veliko količino sladkorjev in kislostjo medu. Kasneje so ugotovili, da različne vrste medu nimajo enakih baktericidnih lastnosti, še posebej pa se te zmanjšajo pri medu, ki je bil izpostavljen svetlobi in pregret ali pa je star. V zadnjem času prevladuje mnenje, da je baktericidno delovanje medu tesno veza-

no na vodikov peroksid, ki nastaja pri fermentaciji glukoze v medu, ki jo povzroča encim glukozooksidaza.

Poleg baktericidnih lastnosti pa ima med še druge: antiprotozojske, antimikotične, antialergične itd.

Viri:

1. V. Möderndorfer, Ljudska medicina pri Slovencih, Ljubljana 1964.

2. M. Blečić, Prirodni lekar, Novi sad 1987.

3. A. Janković, Lečenje medom, Beograd 1984.

4. J. Kloss, Back to Eden, Loma Linda-Calif. 1985.

5. J. Palaiseul, Grandmothers' Secrets, Penguin Books 1983.

6. S. Sadiković, Narodno zdravlje, Sarajevo 1984 in 1989.

7. S. Škenderov in C. Ivanov, Pčelin produkt, Sofija 1983.

8. B. Wright, Natural Healing with Herbal Combinations, Green Press – GB 1984.

MED – ZBIR MINERALOV IN VITAMINOV ZA BOLJŠE POČUTJE

ANDREJ DVORŠAK

Se spominjate TV reklame za mineralno vodo, ki vam daje nujno potreben magnezij? Voda kot voda in magnezij kot magnezij! Vendar bi človekov organizem zelo trpel, če mu ne bi sproti dovajali tega in drugih elementov. Skoraj vsi, ki jih potrebujemo, pa so skriti v našem sladkem medu, ki

ga še vse premalo uporabljamo v vsakodnevni prehrani. Če pa ga že, se niti ne zavedamo, kaj vse nam daje. Poglejmo tabelo, ki jo je leta 1976 objavil znanstvenik White, ki se že dalj časa ukvarja s preučevanjem zdravih učinkovin čebeljih pridelkov.

Preglednica 1: Vitamini in minerali v medu in dnevna človekova potreba po njih

Sestavine medu	Količina v 100 gramih medu	Dnevna količina, potrebna organizmu odraslega človeka
energija, J	1272	10 800–15 000
cal	304	2 600–3 600
vitamini, (mg):		
B ₁ (tiamin)	0,004–0,006	1,1–1,5
B ₂ (riboflavin)	0,02–0,06	1,7
nikotinska kislina	0,11–0,36	18–20
B ₆ (piridoksin)	0,008–0,32	1–2
pantotenska kislina	0,02–0,11	10–20
C (askorbinska kislina)	2,2–2,40	30–60
elementi:		
kalcij (g)	0,004–0,03	0,5–1
klor (g)	0,002–0,02	5–9
baker (mg)	0,01–0,10	2,0–2,5
železo (mg)	0,1–3,40	10–18
magnezij (mg)	0,7–13,00	150–400
mangan (mg)	0,02–10,00	5–10
fosfor (g)	0,002–0,06	1,0–2,0
kalij (g)	0,01–0,47	2–4
natrij (g)	0,0006–0,04	3–6
cink (mg)	0,2–0,50	10–15

Mimogrede: polna čajna žlička medu – 20 gramov, je po svoji hranilni vrednosti enaka dvema koščkoma – 25 gramom, črnega kruha!

Preglednica 2: Količina vitaminov v matičnem mlečku (u/gram)

vitamin C	3–5
tiamin (B ₁)	1,2–7,4
riboflavin (B ₂)	5,3–10
piridoksin (B ₆)	2–10,2
nikotinska kislina (B ₅)	48–149
pantotenska kislina (B ₈)	65–250
biotin (H)	1,6–4
folijeva kislina (B ₉)	0,16–0,5
inozit	44–400

Med v satju je predvsem primeren za otroke.

Preglednica 3: Količine vitaminov in mineralov v cvetnem prahu

Vitamins	Količina mg/100 g	Minerali	Količina mg/100 g
C (askorbinska kislina)	1,4–205,25	fosfor	50–610
B ₁ (tiamin)	0,4–1,5	kalij	130–1140
B ₂ (riboflavin)	0,54–1,9	kalcij	30–1180
B ₆ (piridoksin)	0,5–0,9	natrij	28–44
B ₅ (nikotinska kislina)	4,8–21,0	magnezij	60–380
folna kislina	0,1–0,68	baker	0,6–1,57
H (biotin)	0–0,25	železo	0,2–4,2
pantotenska kislina	0,32–5,0		
E (tokoferol)	0,3–170		

Vir: S. Škenderov in C. Ivanov, Pčelin produkt, Sofija 1983.

UPORABA PROPOLISA ZA INHALACIJO

dr. BOJANA MILKOVIĆ

Zelo dobre rezultate zdravljenja prehladov dosežemo z inhalacijo 10-odstotnega propolisa. Raztopina propolisa je lahko tudi močnejša od 10 odstotkov. V pol litra vrele vode, ki smo jo prelili v inhalator, dodamo 10 do 12 kapljic propolisove raztopine. Še boljši učinek dosežemo, če v vrelo vodo dodamo kamilico in meliso. Kamilica blaži vnetni proces, melisa pa krepi prekrvavitev vnete sluznice. Inhalirati moramo 10 do 20 minut. Zelo dobro učinkuje tudi vodna raztopina propolisa, ki jo nakapa-

mo v nos. Dobimo jo tako, da propolis nakapamo v manjšo količino vode.

V prodaji so tudi posebni čepi s kafro (vicks), ki jih lahko pred uporabo namočimo v vodno raztopino propolisa in nato uporabimo. Alkoholno raztopino lahko mešamo tudi z vazelinom, mešanici pa lahko dodamo še kafro. Z mešanico mažemo kožo okoli nosu. Tako bomo zmanjšali vnetje kože in preprečili, da bi se okoli nosu naredile ranice.

(Pčela 11/89)

Mnenja in odgovori

Dragi Haložan!

Vesel sem bil Tvojega pisma. Res, da sem vesel vsakega pisma, ki mi ga kdo pošlje, pa naj bo to pismo stalnega dopisnika ali pismo, ki mi ga nekdo pošilja prvič, čeprav verjetno ne zadnjič. Saj me poznaš in veš, da bi o čebelah in čebelarstvu kar naprej govoril in pisal. Z vsakim čebelarjem (upam, da me boš prav razumel), bi se rad kar naprej dopisoval. Ali bolje povedano, rad bi, da bi mi čim več čebelarjev čim večkrat pisalo. To bi moje strani popestrilo in me naredilo še bolj privlačnega. Zaradi časa in prostora seveda ne bi mogel in ne morem odpisati vsakomur. Čeprav sem vsakemu dopisniku hvaležen za vsako besedo, se le redkokdaj komu zahvalim za pismo in za sporočilo v njem. Toda izjeme potrjujejo pravilo. Po dolgem času sem to izjemo naredil tudi pri Tebi. Žal Te ne poznam dobro. Zato pa Ti bolje mene poznaš, saj Te vsako leto enajstkrat obiščem, če lahko tako rečem.

Tvojega pisma sem bil vesel po eni strani zato, ker je prišlo iz Haloz, iz kraja od koder dobim zadnje čase le redkokdaj kako pismo. Iz kraja, ki ga vsak Slovenec dobro pozna, a ga Slovenci velikokrat nočemo poznati. Po drugi strani pa zato, ker si bil tako neposreden.

Zdaj pa k vsebini Tvojega pisma.

Haloškega čebelarja, ki si ga poosebil v Nandku, si opisal čudovito. Žal imamo Nandkov širom Slovenije veliko, a jih razen »strelcev« ni, ki bi jim pomagali. Ti v nesreči sočebelarju pokažejo več kot navadno solidarnost. To je ena izmed okoliščin, ki rešujejo naše čebelarje in čebelarstvo. Vseeno pa je vedno veliko lepih čebelnjakov, ki kot mrtveci gledajo v svet, ki jih obdaja. O tem sem pisal že v prvih številkah pred slabimi sto leti, pa bom verjetno moral pisati o tem še tudi čez leta. Morda bi se število opuščanih čebelnjakov zmanjšalo, kadar bi čebelarske družine posvetile več

pozornosti posameznim čebelarjem – članom in nečlanom. Toda žal ljudje opuščajo celo kmetije in ne samo čebelnjake. Takšno je pač življenje!

V osnovi soglašam skoraj z vsem, kar si mi napisal v pismu, pa naj bodo to prevažalci, pomoč skupnosti čebelarjem ali kaj drugega. Povedati pa Ti moram, da se kljub temu s Teboj ne strinjam prav v vsem. Čebelarji, ki čebelarijo z manjšim številom družin na stalnem mestu, niso krivi oziroma niso edini krivci za »širjenje« najhujših čebeljih boleznih, saj si pri Nandku to ugotovil že sam. Kuge čebelje zalege pa obvezen odvzem zimskih mrtvic ne bo odstranil. Pregled zimskih mrtvic nam pove le to, da neše čebelje družine imajo ali nimajo pršice a hujšega napada noseme. O obolenosti družin s kugo pa mrtvice ne povedo ničesar.

No, pa pustiva to. Zelo me veseli, če mi čebelarji pišete s tako zavzetostjo, ljubeznijo in veseljem o čebelah in čebelarjenju, kot si mi pisal Ti, dragi Haložan. Zame pač ni lepšega pisanja kot tisto, ki je prepojeno z ljubeznijo do čebelic. Daj Bog, da bi jih dobil še veliko. Biti čebelar pa ni tako lahko. Še težje pa je o čebelarstvu kaj napisati. Toda z dobro voljo je mogoče doseči vse in tudi to. Zato se mi je, dragi Haložan, zdelo pomembno, da Ti odpišem. Boš rekel: »To so malenkosti«! Res so malenkosti, toda iz malenkosti je sestavljeno naše življenje. Kako bomo čebelarili v »novem« času in kako se bo čebelarstvo obneslo, je težko predvideti. Vsi pa želimo, da bi bilo v korist našega čebelarstva in našega naroda.

Končujem to moje pisanje. Zahvaljujem se Ti za res »izpiljeno« pismo in vse dobre misli in želje, posebno pa za ljubezen, ki si jo pokazal do svojih čebelic in svojega kraja. Upam, da te bo še kdo posnema. Pa mi še kaj piši! Za sedaj Te prav lepo pozdravlja

Tvoj »Slovenski čebelar«

NAŠE PANJSKE KONČNICE

AVGUST BUKOVEC

(Nadaljevanje)

Čebelarji so mi pravili, da so jih dobili iz Kranja, imena slikarjev pa nikdar nisem mogel dognati. To govori, da velika večina končnic ni bila naslikana v delavnicah v Kranju, ampak da so jih čebelarji kupovali na tamkajšnjem trgu, kamor so jih prinašali od drugod. Verjetno je da so izvirale iz okolice Kranja, kjer je bilo v starih časih več slikarjev, ki so izdelovali slike na steklo, bržkone pa tudi slikali končnice, kakor n. pr. v Selcih in Kamni Gorici. Da je končnice poslikoval, je točno dognano samo za slikarja **Leopolda Layerja**, ki je bil rojen l. 1752, umrl pa l. 1828. O njem pripoveduje V. Steska (Slov. umetnost l. del, 1927, 179), »da je ob času sile slikal celo končnice za uljnatke«. V Narodnem muzeju sta dve njegovi končnici: Noetova daritev in Cvetna nedelja, ki se jima pozna, da ju je naslikal mojster. Muzeju ju je podaril Fr. Rojina, ki ju je kupil od kranjskega slikarja M. Bradaska, ta pa ju je pridobil iz Layerjeve zapuščine.

Tudi v okolici Kranja je bilo nekaj slikarjev končnic. Posebno na glasu je bil **Alojzij Košir** iz Ljubnega na Gorenjskem. Bil je slikar in mizar; hodil je slikat tudi »po Avstriji«. (Jakob Černilec, užitkar na Pivki 7). V Dupljanah je »deloval« **Janez Gosar, p. d. Vazukar**. Poslikal je mnogo končnic in znamenj, a ne tako dobro kakor Košir (isti poročevalec). Ni pa znano ime nekega slikarja končnic v Šentvompergi (Fr. Rojina).

Čebelarjem na področju čeb. podružnice Breznica na Gorenjskem je pred približno 70 leti poslikoval končnice slikar samouk **Hrovat** iz Rodin; ljudstvo mu je splošno reklo »mavar«. Slikal je dobro in trpežno in računal od končnice 10 krajcarjev ali pa polič kaše (Podr. Breznica). Da so pri Kuharjevih (Janševih) na Breznici znali čopič spretno sukati, sem omenil že v prejšnji številki. SČ. V Sp. Gorjah, pri Frjancu je pred

70 leti živel mizar, ki je poslikoval končnice (Podr. Gorje).

Kljub temu, da je bil Kamnik brez dvoma važno središče za razpečevanje novih končnic, ni o starejših slikarjih v tem kraju nobenih izročil. Kamniška čeb. podružnica mi je sporočila, da so pred 120 leti čebelarji dajali poslikavat končnice v Luče nad Gornjim Gradom, pozneje pa v Kranj. Zelo lepe končnice je znal slikati podobar **Andrej Rovšek († 1902) v Gabrjih pri Moravčah**. Računal je staro »evanckarce« (33 krajcarjev) od končnice. Preskrboval je z njimi čebelarje v okolici Moravč in v kamniškem okraju sploh, pa tudi v litij-skem (Vače, Kolovrat, Trojane . dr.). Na Kalu pri Kolovratu in njegovi bližnji in daljni okolici so se obračali čebelarji do spretnega samouka **Jerkčevega Ludvika**, ki je slikal približno pred 55 leti. (Fr. Rojina, SČ 1926, 172 in 1937, 124).

Do začetka prve svetovne vojne se je s tem poslom posebno pečal **Anton Šuštar** v Malem Mengšu. Na posebno dobrem glasu je bil **Franc Zabavnik**, p. d. Klofutar iz Šmarce pri Kamniku, ki je slikal končnice pred 25 leti. Bil je zelo spreten v tem poslu, toda na njegovih končnicah ni sledu tistega izvirnega načina slikanja, ki odlikuje starejše slikarje. Namesto izvornih snovi, opirajočih se na življenje, čustvovanje in zgodovino domačega ljudstva je zajemal snov za slike iz meščanskih predlog brez prave vsebine. Od končnice je računal 20 krajcarjev, 1 do 3 krone; cena se je ravnala po velikosti slike (za kmečki panj, pavlinovca ali gerstungovca). Zabavnik je bil zadnji iz časti vredne garde slikarjev panjskih končnic.

Iz ljubljanske okolice mi je omeniti tipičnega ljudskega slikarja končnic, **Gašperja Bizjana** izpod Utika. Bil je samouk in se je pečal s slikanjem samo pozimi, ko drugoga

dela ni bilo, sicer pa je obdeloval svoje majhno posestvo in z vnemo čebelaril. Največ je poslikal končnic velike mere za pavlinovce. Zaradi velike ploskve je najraje slikal zgodbe iz Starega in Novega testamenta. Taka snov ga ni omejevala pri številu figur, ki jih je bilo treba naslikati, da je bila končnica polna. Končnice izza prve dobe Bizjanovega slikarskega udejstvovanja so bili najpreprostejši, oko žaleči izdelki, kar si jih moremo misliti, vrh tega pa še slikani z zelo slabimi barvami. Ker so se čebelarji močno pritoževali in so nova naročila izostajala, je mož pozneje začel uporabljati boljše barve in se sčasoma tudi v slikanju precej izvežbal, tako da je nazadnje še dosti čedno in trpežno slikal. Njegovih končnic sem videl mnogo, posebno pri čebelarju P. Pavlinu v Ljubljani, kjer sem lahko zasledoval tudi slikarski razvoj tega moža, ki sem ga osebno poznal in opazoval pri slikanju. Nekoč je naslikal Pavlinu zlodeja, ki ženskam – babam si ne upam napisati! – jezike brusi. Sliko je P. močno skritiziral. Ženske so imele prekratke jezike in prevelike glave, vrag premalo odločno drži in »klavrne« oči, rep mu je visel navzdol kakor mršavi svinji, namesto da bi bil zavit in konec navzgor obrnjen, kakor se spodobi za zlodeja, ki se je z veseljem in navdušenjem lotil takega vse hvale vrednega posla. To Pavlinovo sodbo omenjam le kot dokaz, da so tudi preprosti ljudje imeli kritično oko in smisel za lepo slikarjstvo.

Mnogo boljši slikar je bil neki **Razpotnik**, delovodja v Toniesovi opekarni v Kosezah, kjer je bival nekako od l. 1873 dalje. Njegove izdelke so čebelarji radi kupovali (Fr. Rojina).

Iz **Savinjske doline**, kjer so bile poslikane končnice močno v navadi, nisem mogel dobiti nobenih podatkov o kakih slikarjih, ki bi se bili s to rečjo pečali.

Izmed **koroških slikarjev** bodi na prvem mestu omenjen **Marko Pernhart**. Ta znameniti pokrajinski slikar slovenskega rodu (* 1824, † 1871) »je v mladosti svojemu očetu, vaškemu mizarju, pomagal kruh služiti s tem, da je poslikoval skrinje, končnice panjev itd. Na paši je izdeloval ptičje kletke, jih šarasto krasil in prodajal v Celovcu« (V. Steska, Slov. umetnost, I. del, 1927, 269).

V Št. Juriju pri Dobrli vesi je skrbel posestnik in cerkveni slikar **N. Menardi** za ozaljšanje panjev. Njegovi izdelki so bili prav izvrstni. Od končnice je računal 20 krajcarjev, pozneje 25. Umril je l. 1914 (Podr. Prevalje). V Mežiško dolino je nosil končnice slikar **Križič** iz Žitare vesi. Največ jih je izza l. 1888, nosil pa jih je tudi že poprej. Hodil je tudi na dom slikat. V Ločeh nad Baškim jezerom je bil na glasu dobrega slikarja končnic **mizar Lesjak**, ki je tudi po cerkvah slikal. Njegove končnice so bile polne zdrave šegavosti (De Reggi, Ljubljana). Po Rožu na Koroškem so čebelarji posebno cenili slikarja in podobarja **Petra Markoviča**, ki je hodil rad v štiro končnice slikat. Markovič je bil izšolan in priznan slikar (* v Rožeku l. 1866., † v Celovcu l. 1929.; SČ 1940, 97).

V svojih zapiskih sem našel še beležko, da je poslikoval končnice tudi **Andrej Herlein** (* okoli l. 1739, † v Ljubljani l. 1817). Bil je učitelj risanja na ljubljanski normalni. Za časa francoske okupacije je ostal brez pokojnine in je bil prisiljen slikati končnice, da ni preveč stradal. Kdo mi je dal te podatke, se ne spominjam več.

Krajevna omejitev našega domačega panja (»kranjčica«) in poslikanih končnic

Gradivo za to važno poglavje je že po veliki večini zbrano. Samo glede južnih meja je treba dognati še nekatere podrobnosti, kar pa sedaj ni mogoče. Ko pride čas – upam, da kmalu – bova gradivo z g. Vladkom Rojcem, ki je spreten risar, obdelala in objavila.

To poglavje bo pomembno zlasti za zgodovinarje ljudske umetnosti. Zato ga bova posebno skrbno obdelala.

Snovnosti na končnicah

Sedanji rod si niti predstavljati ne more, koliko preproste lepote in mile domačnosti je obdajalo naše stare kmečke čebeljnake. Zgrajeni v prikupnem domačem slogu, pokriti s topro slamnato streho, ki s svojo sivino ni motila skladnosti okolice, in od-

maknjeni v kak tih kotichek vrta, so bili slika miru in lepote v samoti.

Če je že čebelnjak, stoječ sredi sočnega zelenja in travniškega cvetja, bil sam na sebi tako mikaven, koliko večja je bila šele privlačnost njegovega pročelja z galerijo barvovitih umotvorov ljudskih slikarjev, poslikanih končnic, ki so krasile panje. Res, lepi so bili čebelnjaki tistih čebelarjev, ki so jim bile čebele posebno ljube. Taki čebelnjaki so bili zaradi skrbno zbranih končnic pravcata vaška zanimivost, ki je zlasti mladino vedno znova privabljala v čarobni svet čebelarjevega kraljestva.

Barvna in dekorativna stran končnic pa še zdaleč ni tako učinkovala in užigala, kakor snovi, ki jih je slikar obdelal. V snovnostih tiči glavna privlačnost in vrednost slik na končnicah. Naj je bil namen prve končnice kakršenkoli, naj je bila to praktična ali dekorativna naloga, pozneje se je končnica osamosvojila in zaživela svoje življenje. Snov je zavzela prvo mesto. Čebelar je ni samo pasivno sprejemal, on je snov izbiral in narekoval, in končnica je njemu in mnogemu drugemu o tem ali onem vedno znova pripovedovala. Snov je ostala svetu, v katerem in za katerega je končnica nastala, trajno aktualna, sveža. V snovnostih končnic je torej ena njihovih bistvenih sestavin.

Če človek misli na naše stare čebelnjake, se mu sama po sebi ponuja primera z nekako domačo galerijo slik. Če pa ima pred očmi vsebinsko važnost končnic, pa še prej pomisli na knjigo ali letak, kakor ga srečamo konec petnajstega in vse šestnajsto stoletje. Poleg verskih in podobnih snovi iz tradicionalnega sveta imamo druge, ki so gotovo bile aktualne, če ne v smislu današnjega dnevnika pa v smislu kronike. Snovi se nanašajo na določene dogodke, katere podajajo sicer tipično, vendar se da vsaj v posameznih primerih še danes dokazati zvezo s čisto določeno okolnostjo. In podajanje gre od čisto pripovednega do ostro sarkastičnega. Čebelnjakovo pročelje je bilo tako vaški pripovedovalec, poročevalec in kritik. Ni mogoče dovolj poudariti ta vsebinski moment. Nam, ki vidimo v končnicah samo še neko zgodovinsko posebnost, bi se lahko zdele samo plod posebne

čebelarjeve ljubezni za slike; v resnici pa so bile v nekem smislu skupno delo vse vasi.

V skladu s tem je bil slikarjev zaklad domislekov neizčrpen. S polnimi rokami je zajemal iz, rekel bi, neusahljivega vira domače šaljivosti, satire, domačih bajk in legend. Zgodbe iz svetega pisma Stare in Nove zaveze, življenje svetnikov, ljudske misli in čustva, zgodovinske dogodke, pravljice, vaško kroniko, erotiko, državne dogodke, vojaško življenje, živali in še več drugih snovi je ljudski slikar sčasoma uvrstil v svoj repertoar. Čebelarjem je lahko postregel z izborom slik, ki so po raznolikosti morale zadovoljiti največjega izbirčnega.

Nekatere snovi so se čebelarjem posebno priljubile. Zato jih je mladi rod slikarjev povzemal po starih končnicah in so se na ta način ohranile v skoraj nespremenjeni podobi prav do konca življenjske dobe končnic. **Pegam in Lambergar, Job na gnoju, Izgubljeni sin, Spovednica, Lovčev pogreb, Lisica lovca brije, Boj za hlače, Vrag babi jezik brusi, Strahopetec krojač** in še mnogo drugih so bili zelo stari motivi in ga skoraj ni bilo čebelnjaka brez teh končnic. Tem »neizogibnim« snovem so slikarji dodajali še nove. Na ta način se je v teku dveh stoletjih izbor klasičnih snovi močno povečal, vseh skupaj pa je bilo tako rekoč brez števila.

Teme končnic so bile tudi krstna imena panjev ali nekak »obraz« panja, bi rekel, ki se je človeku mnogo bolj vtisnil v spomin kakor številka ali sedanja popleskana končnica. Po njih je čebelar ločil sod od soda – tako pravijo Korošci panju – in po njih jih je imenoval v govoru. Poslušalca je moral dostikrat smeh posiliti, ko je slišal kaj čudne reči: **Boštjan** kapice brusi (= nosi pokrovce trotje zalege iz panja), **Pegam** že poje (pred rojenjem), **Noe** je ob matico, **Jona** ni sprašil (mattice), **Jagra** so večje ali črvi napadli, **Spovednica** trote preganja itd. Sam sem bil priča, ko je domači nedorasli sin, ki je pred čebelnjakom prežal na roje, planil v hišo in zavpil: »**Oče, Judež že roji, Žnidarji** bodo pa blez tudi . . .«

Končnice s snovjo iz sv. pisma so otroci posebno radi ogledovali in se pomenkovali o dogodkih, ki so jih slike predstavljale. V

dobi, ko še ni bilo učnih knjig, je bilo pisano pročelje čebelnjaka odprta knjiga. »Zgodb sv. pisma«, ki je na mehko otroško dušo mogočno učinkovala, mnogo bolj kakor še tako živa beseda ali sedanje običajne »zgodbe«. Tako lepih barvastih in preprosto nazornih slik ne najdeš v nobeni knjigi. Šolski nadzornik Ločniškar mi je pravil, da je kot bosopetec vprašal svojo babico, kdo sta moža, ki se na končnici tepeta. Povedala mu je zgodbo o Davidu in Goljatu, ki mu je šla tako do srca, da se je v babičini odsotnosti spravil s pipcem nad hudobnega Goljata in mu izkopal oči. Tako oslepljenega velikana je pozneje videl tudi v nekem čebelnjaku v soseščini. Kača na drevesu mu je vzbujala grozo, Absalon, viseč na laseh med vejami, pa bolečino ob spominu na lastna doživetja, ko je katero nakuril. – Na končnicah so otroci videli nešteto stvari in reči, ki bi jih sicer nikdar v življenju ne bili videli in o katerih se je sukal pogovor brez konca in kraja in v zvezi s tem otroška fantazija razvijala do skrajnih meja.

Folklorist in etnolog bi na slikah našla marsikako zanimivost, ki je v zvezi z našimi starimi šegami in običaji, zlasti kakšna je bila naša noša v minulih dveh stoletjih. Pri tem bi moral poročevalec računati z anahronizmom slikarjev, ki so slike posneli po starih končnicah. Letnica nove končnice ni bila potem vselej v skladu z dogodkom ali s snovjo, ki jo končnica prikazuje. Poslikovalci se na take »malenkosti« sploh niso ozirali. Tako vidimo na končnici **Izgubljeni sin**, da je očka oblečen v »pristno«, orien-

talsko haljico z mogočno opasnico, na glavi ima velikanski turban, gospod sin pa se nam kaže v pristni kranjski noši iz dobe avb: šolne, bele nogavice, hlače dokolenke, dolg, fraku podoben suknjič rjave barve, na glavi značilen kranjski klobuček. Čebelar de Regi iz Ljubljane me je opozoril na končnico z **Juditino zgodbo**, ki jo ima neki čebelar v Brnci na Koroškem. Judita prihaja iz šotora s Holoferново glavo, vhod v šotor pa stražita dva vojaka v grenadirski uniformi iz časa Napoleona, s puško na rami. Ta končnica je neovrgljiv dokaz, da smodnika niso izumili Kitajci, niti Grki, niti Berthold Schwarz, ampak – Asirci, katerim lahko sedaj pripisujemo tudi izum puške in uvedbo grenadirske uniforme . . . Tudi dušeslovec in zgodovinar lahko najmeta na končnicah to ali ono zanimivost ali posebnost.

Prvotno so slikarji uporabljali samo religiozne snovi. Te so tvorile do konca 18. stoletja jedro in večino tem, kajti končnice z drugimi snovmi so se začele pojavljati šele pozneje in so se v teku 19. stoletja tako uveljavile, da jih je bilo močno nad polovico. Sprememba človeških pogledov na svet je tedaj zelo vplivala tudi na kakovost snovi za končnice. Zadnji poslikovalci so uporabljali tudi zgolj dekorativne in nefiguradne snovi, toda bolj poredko. Za folkloro so brez pomena. Iz te dobe so tudi končnice s cveticami, šopki, portreti in živalskimi slikami. Same plehke snovi, ki človeka niso zamikale in niso razveseljevale oči.

Drobir

ČEBELE V KORANU

PRIREDIL: ANDREJ DVORŠAK

Čebel ne omenja le Biblija, ampak jih zasledimo tudi v Koranu. Med 114 surami (poglavji) nosijo nekatera prav poetična imena: krava – al Baqara, ženske – an Niša, mravlje – an Naml, pajek – al Ankabut in čebele – an Nahl.

Ime je vzeto iz 68. verza te sure, kjer so čebele omenjene kot nadvse koristne žuželke. V prostem prevodu se omenjeni verz (in nekaj naslednjih) glasi:

»Tvoj Gospod je navdihnil čebelo: Naredi si hiše v hribih in v panjih in v tistem, kar

narede ljudje, hrani se z raznovrstnimi plodovi in poslušno sledi svojega Gospodarja! Iz njihovih želodčkov prihaja pijača različnih barv, ki je zdravilo ljudem. To je resničen dokaz ljudem, ki razmišljajo.

Alah vas ustvarja in potem vam jemlje

vaše duše, taki ste, ki doživite visoko starost, a hitro pozabite to, kar doživite ...»

Vir: Bienenstich, september 1988
Kur'an - prepis Huseina Bošnjaka,
1755/6, O. Keršovani, Rijeka

AKTUALNI PROBLEMI ČEBELARJENJA

FRANC KUHELNIK

Že dalj časa mislimo na zaščito slovenskega gozdnega medu, predvsem na njegovo primerno vrednotenje. Hkrati pa smo začeli misliti tudi na reklamiranje čebeljih pridelkov, zlasti medu.

Za primerno vrednotenje medu bi bila verjetno koristna ustanovitev določenega telesa, ki bi poskrbelo za strokovni pristop, pozneje pa tudi za nadzor kakovosti. Jasno je, da bi pod to masko moral biti res takšen proizvod, kot bi bil deklariran.

O reklami in finančnih sredstvih pa menimo, da je najboljša reklama vedno tudi draga. Ker pa včasih kasni, bi morali v ta namen uporabiti dnevno časopisje. Namesto pravih oglasov in reklam bi sčasoma morda prešli na leposlovne, znanstvene

in zdravju koristne reportaže. Taki članki so v mnogih časopisnih hišah zaželeni in celo honorirani. S tem bi bili potrošniki na nevsiljiv način obveščeni in reklama bi nastala sama po sebi.

Pred kakšnim letom sem zasledil reklamo za med v dokaj čudni podobi. Na njej je bilo razbrati, da je edino pravi in zdravju koristen tisti med, ki je prečiščen in so mu strokovno dodani nekateri vitamini. Osebeno menim, da v med ni potrebno dodajati ničesar, nasprotno, ostati mora čimbolj naraven. Res pa je, da tudi čebelarji sami premalo damo na ohranjanje kakovosti čebeljih pridelkov, kar je še opaziti pri odkupih. Prav tu pa naj bi odločilno prispevala selekcija z zaščito slovenskega medu.

V tisku je knjiga o zgodovini avstrijskega čebelarstva

Kakor poroča Avstrijska čebelarska zveza, je v tisku obsežna knjiga z ustrezno dokumentacijo o zgodovini avstrijskega čebelarstva do današnjih dni. Ker je precejšen del zgodovine slovenskega čebelar-

stva vezan na avstrijsko čebelarstvo in so naši vidni čebelarski inovatorji prispevali pomemben del v razvoju njihovega čebelarstva, bo knjiga vsekakor zanimiva tudi za naše čebelarje.

V prednaročilu stane knjiga 490 šilinov, pozneje pa bo dražja.

SPRETNOST PRI VZREJI MATIC

dr. ROGER MORSE

Mnogi čebelarji zamenjajo matico vsako leto ali dve, delno tudi zato, ker mislijo, da matica nima več dovolj semena. Iz razprave pa je razvidno, da imajo matice, vzgojene v najboljših pogojih, še po nekaj letih obilo semena. Ob pričetku zaleganja imajo matice, sodeč po testih, povprečno prek 9 milijonov semenčec. Po enem letu je bilo povprečje 7,6 milijonov, po dveh 5,6 in po treh letih 2,0 milijona semenčec.

V razpravi ni podatkov o pridelku medu,

kar tudi ni bil cilj raziskave. Pomembno je bilo dokazati, da ima matica dolgo dobo zaleganja, pri čemer pa ima veliko vlogo znanje pri vzreji pod optimalnimi pogoji.

Razprava: T. I. Szabo in D. T. Heikel: Število sperm pri maticah, starih do treh let, vzgojenih v Beaverlodge, Alberta, Journal of Apicultural Research 26:79-82, 1987.

Prevedla: Polona Kosta

ZAPLESALA JE UMETNA ČEBELA

JANKO BOŽIČ

Prof. Axel Michelsen opazuje »dialog« med čebelobotom in čebelami.

Pravkar sem se vrnil z Danske. Obiskal sem prof. Michelsna z biološkega inštituta univerze v Odensah. Michelsen je skupaj s Kirchnerjem (Wurzburg, ZRN) izdelal model čebele plesalke. Izkazalo se je, da je mogoče z modelom rekrutirati čebele na pašo. Vest o modelu čebele plesalke je senzacionalna. O njej pišejo razni časopisi in revije. Bistvo modela je v tem, da bo omogočil nov val poskusov s čebeljim plesom, da bi do podrobnosti razvozljali znan

način komuniciranja pri čebelah.

V Odensah sem si ogledal video posnetke plesa umetne čebele. Ples ni idealen in ima še nekaj hib. Ena bistvenih je tudi ta, da čebele ne sledijo plesu čez vse faze, kot je to značilno za naravne plesе. Model je verjetno preveč agresiven, grob in prevelik (velikost trota). Z manjšimi popravki modela bodo verjetno odpravljene tudi te pomankljivosti.

Kotiček za mlade čebelarje

MLADI ČEBELARJI V TREBNJEM

Na naši šoli smo na pobudo ČD že pred tremi leti ustanovili čebelarški krožek. Veliko učencev je pokazalo zanimanje za to stroko. Tako smo pričeli z delom. Naša mentorica je bila Malči Mandelj. Naučili smo se veliko teorije, tako da smo že prvo leto sodelovali na republiškem tekmovanju mladih čebelarjev v Gornji Radgoni. Seveda vidnejših uspehov še ni bilo. Bili smo mladi čebelarji, toda brez čebelnjaka. Večkrat smo šli na ogled čebelnjakov drugih čebelarjev. Leta 1989 pa se je ČD odločilo, da nam bo pomagalo postaviti čebelnjak,

pri Medexu pa smo dobili panje. Pri postavitvi čebelnjaka je sodelovalo nekaj zelo prizadevnih članov ČD, malo pa smo jim pomagali tudi mi. Še istega leta smo panje tudi naselili. Vse družine so uspešno prezimile in uspeli smo jih obvarovati pred varoo. Sedaj obiskuje čebelarški krožek trinajst prizadevnih mladih čebelarjev. Naš mentor je Ludvik Vidmar. Upam, da se bodo za čebele zanimale tudi poznejše generacije in da bodo cenile našo kranjsko čebelo.

Matija VEBER, Trebnje

Kročkarji OŠ Trebnje z mentorjem pred šolskim čebelnjakom.

POMEN ČEBELARSKEGA KROŽKA

Pomen čebelarskega krožka je, da se naučimo čebelariti. Ta krožek obiskuje deset učencev. Naučili smo se že dokončno izdelati satnice. Na tisti dan, ko imamo krožek, vedno nekaj preberemo iz revije Slovenski čebelar. Od časa do časa gremo pogledat v čebelnjak, ki stoji ob šoli. V njem so štirje panji čebel. V čebelnjaku so tudi

miza in stol ter omara s satnicami. Ob čebelnjaku imamo tudi napajalnik. V začetku šolskega leta smo točili med, ki smo ga podarili kuharicam. Z njim se je poslaskalo nekaj učencev nižje stopnje. Naju je spodbujal k čebelarstvu oče. Oba sva vesela, ker se bova veliko naučila o čebelah in njihovih boleznih.

Marko in Tine VENCELJ

ČEBELE NA LENDAJSKI OSNOVNI ŠOLI

Na Osnovni šoli Drage Lugarič že poldrugo leto deluje čebelarski krožek. Pobudnik ustanovitve krožka je bilo ČD Lendava z velikim razumevanjem vodstva šole.

S pomočjo izkušenega čebelarja, gospoda Avgusta Ošlaja, so si šolarji pridobili dragocena prva znanja s področja čebelarjenja. To znanje dokazujejo z rednim udeleževanjem in dobrimi rezultati na tekmovanju mladih čebelarjev. Z organizacijo letošnjega tekmovanja nismo bili povsem zadovoljni. Predvsem z obljubljenim brezplačnim ogledom ljubljanskega živalskega vrta, o katerem pa njegova blagajničarka ni vedela nič. Zapustili smo ga.

Novi mentor čebelarskega krožka na šoli je učitelj, čebelar Ladislav Feher, ki se na vso moč trudi prenesti čebelarski uk na mlado generacijo. Šolski mizar je lani izdelal tri 10-satne AŽ panje in dva 5-satna

AŽ panja. Obljuba lendavskih velečebelarjev z lanskega občnega zbora ČD glede podarjenih rojev je padla v vodo. Zato smo zanje poprosili manjša čebelarstva, ki so jih rade volje podarila. Čebelarjem Jožu Jakšiču, Budji in Ladiju Bagladi se v imenu ČD Lendava in šolarjev zahvaljujem za podarjene roje. Osnovnošolci se veselijo čebeljih družin, tako da še z večjo voljo obiskujejo čebelarski krožek. Čebele bodo dobrodošle tudi šolski kuhinji in šolskemu sadovnjaku, v katerega nameravajo postaviti čebelnjak in v njem vzrejati deset čebeljih družin.

Tako lendavski čebelarji skrbimo za naš čebelarski naraščaj. Zaželimo jim dobre uspehe in dobro medenje.

Predsednik ČD Lendava
Jože ŠIMONKA

DEJAVNOST ČEBELARJEV TREBANJSKE DRUŽINE

Tudi v Trebnjem smo čebelarji začeli temeljito čebelariti, ker smo uvideli, da naše čebele napadajo razne bolezni, posebno varoza. Nujno je bilo, da smo se dobro organizirali in stopili v boj proti omenjenemu zajedavcu. Na celotnem območju smo pregledali vse čebelnjake in poizvedeli za morebitne manjše čebelarje, katerih čebele so bile prenašalke varooze po naših čebelnjakih. Zato smo organizirali in uredili zdravljenje tudi pri njih. Ker je bil uspeh

akcije velik, nam ni žal truda, ki smo ga vložili.

Imamo tudi dobro pospeševalno službo, družina pa prireja strokovna predavanja in strokovne izlete. Naše kmetovalce in vinarje tudi obveščamo, kdaj naj škropijo s strupenimi škropivi, saj tudi s tem pripomorejo k obstoju naših čebel. V Trebnje smo postavili čebelnjak, ki smo ga čebelarji izdelali sami in zanj žrtvovali kar precej prostovoljnih delovnih ur. Že pred nekaj leti ustanovljeni šolski krožek mladih čebelarjev kar dobro dela.

Mentor krožka

ČEBELARSKI DAN V ŠENTJERNEJU

(Čas za ponoven premislek o vlogi čebel)

T. JAKŠE

Člani Čebelarskega društva Šentjernej so dokazali, da se nameravajo odslej aktivneje boriti za položaj čebelarstva in čebel. Organizirali so namreč prvi čebelarski dan v Šentjerneju.

Vse se je dogajalo na dvorišču in v atriju osnovne šole Šentjernej ter po ulicah tega prijaznega dolenskega mesteca. Po njih se je 29. aprila 1990 vila povorka, v kateri so čebelarji množici radovednežev prikazovali različna čebelarska opravila.

V povorki so prikazali vse vrste vozil za prevoz čebel – od voza do sodobnega tovornjaka. Na eni od prikolic pa je bil tudi čebelnjak društva, ki naj bi ga za pouk in vzgojo mladih čebelarjev postavili ob šoli. Društvo je čebelarskemu krožku darovalo tudi en naseljen panj. Seveda v povorki ni manjkal čebelarski prapor ČD Šentjernej. Le-tega je iz rok predsednika društva Alojza Hoste prejel Jože Šuštaršič v imenu svojega brata Martina, ki je postal novi praporščak. Prapor je bil okrašen tudi s trakovi, ki so jih darovali Turistično društvo Šentjernej, Kartuzija Pleterje, KS Orehovica, KS Šentjernej, Iskra Šentjernej in predsednik društva Alojz Hosta, okrašen

pa je bil tudi z žeblički številnih darovalcev.

Takole pa je o pomenu čebel spregovoril predsednik Alojz Hosta: »Čebela je občutljiv barometer onesnaženosti našega okolja in v naravi opravlja pomembno delo, ki se ga velikokrat celo kmetovalci ne zavedajo. Včasih primerjam čebele s tiho kmečko ženičko, ki opravlja svoje delo, ne da bi ga sploh opazili. Opazimo ga šele takrat, ko je ni več in njeno delo ostaja nedokončano. Tako je tudi s čebelo. Šele ko jo bomo s strupi in uničevanjem narave umorili, bomo spoznali njen pomen. Zato ne bodimo krivični do nje, saj pomaga vzdrževati ravnotežje v naravi.«

Znani dolenski čebelar Lojze Kastelic je nato prisotnim povedal nekaj o slavni zgodovini čebelarstva na Slovenskem v časih Marije Terezije, Antona Janše in Petra Pavla Glavarja, pa tudi o problemih in možnostih čebelarstva danes. Ob tej priložnosti je odličje Anton Janša druge stopnje prejel tajnik društva Tone Hočevar, odličji tretje stopnje pa Janko Zalokar in Lojze Hosta. Več članov pa je prejelo še posebna priznanja za delo v društvu.

FRANC STOPAR – 80–letnik

Letos januarja je Franc Stopar praznoval 80–letnico. Franc je pričel čebelariti že leta 1926, in to z dvema kranjičema. Kmalu je spoznal, da bo imel več uspeha z AŽ panji, s katerimi čebelarji že od leta 1934 dalje.

Bil je ustanovitelj Čebelarškega društva Sevnica leta 1934. Po drugi svetovni vojni je bil blagajnik društva in več let član upravnega odbora. Franc je poštenjak, izredno plemenite narave. Tih, miren in skromen ni nikdar silil v ospredje. Čebelarški starosta Franc opravi kontrolo nad družinami rajši z opazovanjem čebel na bradi kakor z razkopavanjem gnezda. Še vedno si sam vliva satnice. Več kot 40 let že izrezuje trotovino in s tem preprečuje roje-nje, zadnja leta pa s tem postopkom še zatira varozo. Leta 1983 je bil Franc v Sevnici med prvimi čebelarji, ki so v svojem čebelnjaku ugotovili varozo.

Ob dolgoletnih izkušnjah in stalnem izo-braževanju iz domače in tuje literature si je pridobil veliko znanja in seveda izkušenj. Le-te zelo rad prenaša na mlajše člane in čebelarke novince, katerim rad podari ro-je. Ljubezen do narave, posebno pa še njegova ljubezen do čebelic, ga je pred 56. leti privedla v krog čebelarjev, med katerimi je kljub marsikateri slabi letini vztrajal do svoje visoke starosti. Pri točenju medu mu pomaga sin Milko, zadnja leta pa z velikim veseljem odkriva tajne čebelarstva svojemu vnuku.

Ljudje Stoparja ne poznajo samo kot dobrega čevljarja, ampak če boljšega sadjarja in čebelarja. V njegovem sadovnjaku najdemo priznano sorto jabolane sevniško voščenko. Veliko medu proda Franc doma svojim stalnim odjemalcem, saj vedo, da je pri Francu med še pristen, tak, kakršnega da narava in čebele.

Za svoje zasluge pri pospeševanju čebelarstva in delo v sevniškem čebelarškem društvu so ga ob 50–letnici društva imenovali za častnega člana, prejel pa je tudi odličje Anton Janša III. stopnje.

Želimo mu še veliko zdravja in veselja med njegovimi ljubljenkami v čebelnjaku.

**Tajnik ČD Sevnica
Viktor Kladnik**

Osmrtnice

VALENTIN GRILC

rojen leta 1914 in je bil dolgoletni član naše

Februarja smo se čebelarji naše družine zbrali, da se poslovimo od našega dolgoletnega člana in čebelarja, ki se je na svojem domu ponesreči tako hodo, da je v bolnišnici podlegel ranam. Valentin Grilc je bil

Čebelarke družine Cerklje. Čebelariti je začel še kot otrok in ni zapustil svojih ljubljensk vse do svoje smrti. Čebelaril je z 20 AŽ panji, bil je dober čebelar in je vedno rad pomagal začetnikom čebelarjem, bil je član UO družine Cerklje, za svoje nesebično delo je bil odlikovan z odličjem Anton Janša II. in III. stopnje.

Ohranili ga bomo v lepem spominu!

**Čebelarška družina
Cerklje na Gorenjskem**

MALI OGLASI

PRODAM avtoprikolico z 12 AŽ panji, novimi, naseljenimi, družine močne, matice mlade. Prikolica se priključi na osebni avto. Cena po dogovoru. Milan Volčanšek, Petelinškova 2, Vojnik, (063) 772-146.
IZDELUJEM plastične pokrove za kilografske kozarce. Pokrovčki so zeleni, rumeni, beli in prozorni. Bizjak, tel.: (067) 23-586.

PRODAM TAM 4500, predelan za prevoz čebel (60 AŽ panjev) in 30 rabljenih AŽ panjev. V račun vzamem roje. Tel.: (061) 331-770.

PRODAM prevozni čebelnjak TAM s 66 močnimi družinami. Tel.: (061) 746-188.

ZELO UGODNO prodam TAM 5500, primeren za preureditev v prevozni čebelnjak (motor 1982). Darko Avšič, Volčje 37, 68256 Srmolje.

PRODAM 12 AŽ naseljenih panjev in čebelarstvo opremo. Karel Penkovič, Novi trg 41, Kamnik.

PRODAM čebele v LR panjih ali tudi na okvirjih po ugodnih cenah. Čebele so v Savudriji, Ravna Dolina 88. Informacije tudi po tel.: (061) 342-922.

IZDELUJEM in prodajam PVC pokrove za kilografske kozarce za med (z navojem ali brez) do 50 % ceneje. Dostava po dogovoru. Tel.: (065) 87-141.

PRODAM dve prikolici, narejeni kot prevozni čebelnjak, vsaka ima 12 družin v 10 satnih AŽ panjih. Prodajam z družinami ali brez. Prevoz je možen z osebnim avtom. Štefan Vukovič, Pretnarjeva 7, Ljubljana-Višmarje, tel.: (061) 50-918 po 15. uri.

UGODNO prodam malo rabljeno aluminij točilo na 4 AŽ sate. Tel.: (061) 558-237.

V SEPTEMBRU prodam kamion TAM 5000 z atestom za prevoz čebel – brez nadgradnje. Cena 2000 DEM. Andrej Vovk, Črnivec 21, 64243 Brezje, tel.: (064) 79-835.

UGODNO prodam zaradi bolezni 10 AŽ panjev 9 satarjev s čebelami. Cena 2000 DEM. Jože Železnik, Vrh 20, Boštanj, tel.: (0608) 81-478.

ČEBELARSKA RAZSTAVA IN SEJEM – BLED 1990

Vse čebelarje in ljubitelje čebelarstva vabimo, da obišejo tradicionalno čebelarstvo razstavo in sejem, ki bo 4. in 5. avgusta 1990 v zdraviliškem parku na Bledu.

Na prireditvi bomo prikazali načine čebelarjenja na Gorenjskem, razna čebelarska opravila, predvajali bomo tudi strokovne filme.

Poleg prikaza strokovnega dela in razstave bo na sejmu tudi pestra ponudba čebeljih pridelkov, čebelarske opreme in medenega peciva ter drugih pripravkov iz čebeljih pridelkov po starih in izkušanih receptih.

Strokovni del sejma bo v dopoldanskem času od 10. ure dalje. Sejem pa bo odprt zvečer do 22. ure.

Pripravljali odbor ČD Bled

OBVESTILO ČEBELARJEM

Na plemenilni postaji Josipa Verbica v Kamniški Bistrici bodo matice na voljo od 15. junija dalje.

Vse matice bodo označene in opremljene z nalepko, ki omogoča uveljavljanje regresa.

Dobite jih lahko po pošti ali pa osebno na plemenilni postaji vsako nedeljo do 12. ure:

Naročila pošljite na naslov: Franc Sitar, Košiše 10, 61240 Kamnik, tel.: (061) 832-421, kjer dobite tudi vse informacije.

Naj med!

PRODAJA MATIC

Čebelarje obveščamo, da prodajamo oplojene in označene matice po 70,00 din, če jih dvignete osebno, oziroma po 80,00 din, če jih pošljemo po pošti. Obvezna predhodna naročila in vplačila na žiro račun Medexa 50100-601-10404.

MEDEX

NOVO IZŠLA JE KNJIŽICA POAPNELA ZALEGA

Čebelarska zveza Hrvaške je izdala novo knjižico v knjižni zbirki »ČEBELARJEVA KNJIŽNICA«.

V tej zbirki sta do sedaj izšli že dve knjižici: »Čebelji darovi« in »Varooza«.

Tretja knjižica Čebelarske knjižice ponovno vsebuje temo čebelje bolezni.

V čebelnjakih je iz leta v leto večji problem poapnela zalega, zato ni težko uganiti, da je naslov tretje knjižice v tej zbirki

POAPNELA ZALEGA

Avtor knjižice je prof. dr. Đuro Sulimanović.

Cena knjižice je 60,00 din.

Knjižico lahko kupite na ZČDS, Cankarjeva 3, Ljubljana.

ZČDS

VABILO

Čebelarsko društvo Ljubljana-Center vabi 6. 7. 1990 ob 16. uri na predavanje k **Aloju Bukovšku**, Golo brdo 19, Medvode, z naslednjo temo:

OKUŽBA ČEBEL S POAPNELO ZALEGO

Predavatelj: Alen Kovačević, dipl. vet., uslužbenec Veterinarske fakultete v Zagrebu.

Zbirališče je pri Motelu Medno ob 15.30.

ČD LJUBLJANA-CENTER – predsednik DUŠAN HOLZBAUER

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Andrej Dvoršak, Ivan Esenko, mag. Franc Javornik, Andrej Jernej, inž. Ervin Kuhar, dipl. oec. Aleš Mižigoj, inž. Janez Poklukar.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Andrej Dvoršak, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, Boris Slavec in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša 250,00 din. Posamezna številka pa stane 23,00 din.

Članarina, v katero je všteta tudi naročnina za Slovenski čebelar, znaša 190,00 din.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela stran 22.000 din, pol strani 11.000 din, četrt strani 5.500 din.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 4,60 din za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki presegajo 40 besed.

Številka dinarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju št. 421-1/74 pristojnega republiškega organa je časopis oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiska Tiskarna KURIR, Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

NOVO NOVO

VIDEOKASETA »ČEBELARJENJE II«

Videokaseta »Čebelarjenje II«, ki jo je pred kratkim izdala Zveza čebelarških društev Slovenije, je sodoben in učinkovit učni pripomoček. Koristni strokovni nasveti vam bodo kmalu povrnili vložena sredstva za njeno nabavo.

Posnetki zanjo so bili narejeni pri nekaterih naših najnaprednejših in najbolj znanih čebelarjih po vsej Sloveniji. Omenimo naj nekatere, kot so: Janko Pislak, Franc Šivic, Milka Rakovec, Mirko Pavlin, Franc Škufca, Kmetijski inštitut Slovenije in še mnogo drugih.

Film je dolg 52 minut in presnet na videokasete VHS sistema. Kaseta je lahko tudi primerno darilo.

Cena videokasete za člane je **300,00 din**, za nečlane **375,00 din**.

Kaseto lahko naročite pisno na naslov: Zveza čebelarških društev Slovenije, Cankarjeva 3, Ljubljana, ali po telefonu (061) 210-992.

Tudi kaseto VHS s filmom »Panjske končnice« lahko kupite ali naročite na ZČDS, cena je **250,00 din**.

ZČDS

CENIK UČIL IN OBRAZCEV, KI SO NA ZALOGI PRI ZČDS

Odličje Anton Janša (vse stopnje)	91,00 din
Diplome (razne)	1,00 din
Obrazec predloga za odlikovanje	0,20 din
Evidenčni list članstva	0,20 din
Članska izkaznica	0,30 din
Slovenski čebelar (posamezni izvod)	23,00 din

Literatura, pri kateri imajo člani ZČDS 20 % popusta:

	s popustom 20 %	brez popusta
Nalepke za kozarce	0,25 din	0,30 din
80 let škofjeloškega čebelarstva	3,60 din	4,30 din
Mladi čebelar (Gregori)	43,20 din	51,80 din
Čebelarstvo (Rihar)	18,70 din	20,80 din
Ekonomika čebelarjenja (Relić)	40,00 din	50,00 din
Priročnik za začetnike	40,00 din	50,00 din
Priročnik o zdr. varstvu	40,00 din	50,00 din
Videokaseta o vzreji matic	235,00 din	282,00 din

POPRAVEK OBVESTILA O REGRESIRANJU MATIC

Kmetijski inštitut Slovenije (KIS) obvešča čebelarje, da objavljena navodila o načinu regresiranja matic ne držijo v celoti. Zaradi hitrejšega obračunavanja premij za matice lahko sicer čebelar sam pošlje nalepke KIS-u, vendar bomo denar za kupljene matice nakazali na ŽR ČEBELARŠKEGA DRUŠTVA, le ta pa nato čebelarju (enako kot lani). Vsi drugi podatki, objavljeni v Slov. čebelarju št. 5. (str. 158), ostanejo nespremenjeni.

Regres za kupljeno matico znaša 40,00 dinarjev.

KIS